

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Bc. Adam Vašut

**Reforma Rady bezpečnosti OSN a Evropská Unie jako stálý
člen Rady bezpečnosti OSN**

Diplomová práce

Olomouc 2012

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucí mé diplomové práce Mgr. Petře Měšťánkové, Ph.D. za cenné připomínky, rady a za čas, která mi při konzultacích nad konceptem této práce ochotně věnovala.

Já, níže podepsaný Adam Vašut, autor diplomové práce na téma Reforma Rady bezpečnosti OSN a Evropská unie jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, která se nazývá Informační centrum Univerzity Palackého. Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121 /2000 Sb.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Reforma Rady bezpečnosti OSN a Evropská unie jako stálý člen Rady bezpečnosti OSN, vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci 2012

Bc. Adam Vašut

Obsah

1. Úvod	6
2. Evropská unie jako mezinárodní aktér	10
3. Rada bezpečnosti OSN	13
3.1. Historie Organizace spojených národů	13
3.2. Právní zakotvení Rady bezpečnosti	14
3.3. Pravomoci a fungování	15
3.4. Reforma Rady bezpečnosti	16
3.5. Závěr ve vztahu k první výzkumné otázce.....	28
4. Postavení EU v OSN.....	30
4.1. Spolupráce EU a OSN	31
4.2. Delegace EU v OSN	32
4.3. Společné vystupování členských států EU.....	36
4.4. Současný stav.....	42
4.5. Závěr ve vztahu k druhé výzkumné otázce.....	43
5. EU a reforma Rady bezpečnosti OSN	45
5.1. Postoj EU k reformě Rady bezpečnosti	46
5.2. Křeslo v Radě bezpečnosti pro EU	48
5.2.1. Pro a proti.....	52
5.2.2. Postoje stálých členů Rady bezpečnosti.....	55
5.2.3. Postoje regionálních skupin	57
5.3. Závěr ve vztahu k třetí výzkumné otázce.....	60
6. Závěr	61
7. Resumé.....	64
8. Použitá literatura a zdroje	66
8.1. Primární prameny.....	66
8.1.1. Dokumenty OSN a EU.....	66
8.1.2. Prohlášení, tiskové zprávy	67
8.2. Sekundární literatura	73
8.2.1. Knižní zdroje a odborné texty	73
8.2.2. Články z časopisů.....	74
8.2.3. Ostatní internetové zdroje	76

1. Úvod

Diplomová práce se věnuje úsilí Evropské unie (EU), resp. jejích orgánů, o větší spolupráci a zapojení v Radě bezpečnosti OSN (RB). EU se snažila a stále snaží zlepšit a zdokonalit součinnost s RB. Doposud neúspěšné snahy o reformu RB se zabývají i otázkou stálého členství EU v RB, která je jednou z možností EU, jak více prosadit společné zájmy EU a zapojit se do rozhodování RB. Cílem diplomové práce je nastínění tohoto úsilí a zodpovězení otázky, zda existuje určitá možnost, že by EU měla stálé členství v RB. Obsahově se zaměřím především na RB a její reformu, nebudou zde tedy prezentovány reformy OSN jako celku.

Časovou hranicí je pro mě současnost, resp. rok 2011, konkrétně 3. květen 2011, kdy EU byla přiznána další práva, která rozšířila status pozorovatele na půdě Valného shromáždění OSN (VS) s možností vystoupit a zasahovat do průběhu jednání.

V souladu s cíli mé práce jsem si položil tři výzkumné otázky a ke každé zvolil danou hypotézu.

Výzkumná otázka č. 1: V současnosti je reforma RB zablokována. Co brání snadnějšímu postupu v reformě RB? Hypotéza: Přestože byly představeny různé druhy návrhů na reformu RB, nelze nalézt jednotné řešení pro potřebnou většinu aktérů, a to z důvodu nejednotného postoje k rozšíření RB a úpravě práva veta, které stálým členům zajišťuje výsadní postavení v OSN. Členské státy, které očividně mají na to, aby se staly novými stálými členy, nejsou podporovány především tzv. regionálními soupeři. Ti vidí v novém zvolení určitou nerovnost a zvýšení prestiže daného státu v regionu.

Výzkumná otázka č. 2: EU je v OSN zastoupena členskými státy a také různými delegacemi EU při OSN. Vystupují členské státy EU v OSN jednotně a společně? Jakou roli hrají delegace EU při OSN? Hypotéza: Společné vystupování a hlasování států EU na půdě OSN je velmi podstatné pro EU jako aktéra mezinárodních vztahů. Předpokládám vysokou soudržnost členských zemí EU v OSN, která je pravděpodobně dána kromě geografické polohy i jejich kulturním a politickým charakterem.

Výzkumná otázka č. 3: Zastoupení EU v OSN je skutečností. Jaká je reálná možnost zastoupení EU jako regionálního uskupení v RB? Hypotéza: Lisabonská smlouva dala EU mezinárodněprávní subjektivitu, přesto je zastoupení v RB nereálné, především kvůli mezivládnímu charakteru společné zahraniční a bezpečnostní politiky a negativnímu postoji stálých členů RB (Francie a Velká Británie), které se nehodlají svých postů vzdát.

Roli také hrají i jiné regionální skupiny, které mohou být proti. Navíc charakter OSN resp. RB umožňuje zastoupení pouze státům, ne jiným subjektům.

Co se týče postupu, ve své práci použiji empiricko-analitický přístup, který považuji za nejvhodnější k nalezení odpovědí na výše položené výzkumné otázky. Pokud se jedná o metodologii, bude použita metoda deskriptivní především v první a druhé části práce a metoda komparativní v poslední části práce.

Práce se člení do osmi kapitol. První kapitola je věnována úvodu, druhá kapitola se zabývá EU jako mezinárodním aktérem. Zde budu zjišťovat, zda je EU možno vnímat jako mezinárodního aktéra a zda takto vystupuje i na mezinárodní scéně. Tato kapitola je podstatná právě pro ono možné zastoupení EU v RB. Třetí kapitola se věnuje samotné RB, kde je nastíněna její historie, fungování a pro pochopení významu nutnosti reformy jsou zde rozebrány návrhy změn v RB. Je nutno porozumět historickým souvislostem právě ve vztahu k reformě RB. Tato část bude odpovídat na první výzkumnou otázku. Dále na tuto kapitolu navážu problematikou postavení EU v OSN. Tím, že zhodnotím historii a současnost probíhajících reforem RB, se můžu dále zaměřit už jen na úzký vztah OSN a EU. Zde budu také zkoumat delegace EU při OSN a společné vystupování členských států EU v OSN. Tato kapitola je důležitá pro posouzení, zda je EU významný partner OSN a také pro zodpovězení druhé výzkumné otázky. Pátá kapitola je určena již konkrétní snaze EU dosáhnout stálého členství v RB. Po analýze vztahů EU a OSN se tak budu soustředit na porovnání názorů pro a proti a na postoje ostatních zúčastněných stran. Třetí výzkumná otázka bude zodpovězena zde. Šestou kapitolu bude tvořit závěr. Zde zhodnotím dosažené poznatky z celé práce a hypotézy. Sedmou kapitolou je resumé a osmou kapitolu tvoří seznam použité literatury a zdroje.

Vzhledem k obsahu a charakteru práce jsou použity jak primární zdroje, tak i sekundární literatura. Primární zdroje zde tvoří především dokumenty a stanoviska OSN nebo EU. Sekundární literaturu představují zejména odborné publikace, články z odborných časopisů a vzhledem k tématu, které je stále aktuální, budou tvořit sekundární literaturu i ostatní internetové zdroje.

Téma reformy OSN je velmi široké a také se k ní váže řada odborných publikací nebo článků. Dosavadní přístup autorů těchto publikací a článků je vesměs limitován časem, protože debaty o podobě reformy jsou stále aktuální, nelze tedy obsáhnout všechny postoje všech zúčastněných. Menší počet článků už je věnován pouze samotné RB. Z těch mnou citovaných to jsou například *The Illusion of UN Security Council reform* od Thomase G. Weisse, který se zabývá především dvěma problémy, které s sebou možná reforma

obsahuje – členství a právo veta. Weiss zdůrazňuje, že reforma není v současnosti příliš možná. Dalším článkem je *Reform of the Security Council* od Jonase von Freieslebena. Ten popisuje historické těžkosti, které provázely složité jednání o budoucí reformě RB. Především upozorňuje na to, že hlavní tíha reformy leží na stálých členech RB, nikoliv na půdě VS. Spolupráci EU a OSN se věnuje článek *EU Cohesion in the UN General Assembly* od Paula Luifa. Tato publikace se věnuje právě společnému vystupování a hlasování členských států EU na půdě VS. Podle závěrů Luifa se na jednotnějším hlasování podílel i vznik SZBP. Dále upozornil, na vzrůstající význam EU v OSN, kdy za postoj EU stojí i další nečlenské evropské země. Na druhou stranu Francie a Velká Británie nejsou v některých případech za jedno s EU. Zkoumá také souhlasné či nesouhlasné hlasování mezi EU a třetími státy (Rusko, USA, Čína atd.). Článek *EU-UN Partnership in crisis management* od Alexandry Novosseloffové zase popisuje, kdy vzájemná spolupráce mezi EU a OSN vznikala a jak se postupně zlepšovala. Nastínila případnou budoucnost této součinnosti a také navrhla určitá zlepšení ve vztahu EU-OSN. Samotnému členství EU v RB se už moc prostoru nedostává. Zabývá se jím například Sieglinde Gstöhl ve svém článku *Patchwork Power Europe? The EU's Representation in International Institutions*. Ten se zabývá především otázkou reprezentace EU v RB. Další publikací mnou citovaná je *The European Powers in the Security Council: Differing Interests, Differing Arenas* napsaná Christopherem Hillem. Také se jako předchozí autor věnuje zastoupení EU v RB, dále rozebírá vztahy Francie a Velké Británie a EU, nabízí argumenty pro stálé zastoupení EU a především dává důraz na přístup Francie a Velké Británie k zastoupení EU. Tento výčet představuje pouze zlomek mnou použité relevantní literatury, další publikace jsou uvedeny v citacích a v závěrečném výčtu použitých pramenů. Celkově mohu říci, že téma reformy RB je zpracováno velmi dobře. Nevěnuje se mu příliš mnoho samostatných publikací, za to článků, statí a úvah je na toto téma velký počet. Spolupráce EU a OSN je také autory popsána v mnoha publikacích. Ovšem samotná možnost stálého zastoupení EU v RB není již tak odborně zpracována. Existují pouze úvahy a prohlášení orgánů a představitelů EU a dalších účastníků. Dalšími prameny jsou především dokumenty a rezoluce OSN, stanoviska, prohlášení aktérů a zprávy tiskových kanceláří.

Jsem si vědom, že tato práce má své limity, a proto se domnívám, že by se další výzkum mohl zaměřit na úplnou rekonstrukci RB a nahrazení států regiony, které by si vybíraly, který stát je bude na určitou dobu v RB zastupovat. Regiony by pak mohly být rozděleny na Evropu (resp. EU ale i nečlenské evropské státy), Asii (kde by bylo zařazeno i Rusko a Čína), Afriku, Ameriku (Jižní i Severní spolu s USA) a Austrálii a Oceánii.

Ovšem to by vyžadovalo ze strany všech států, především těch velkých, aby jejich národní zájmy postoupily regionálním resp. světovým.

2. Evropská unie jako mezinárodní aktér

V této kapitole se podívám na teoretický základ celé diplomové práce. Je důležité si uvědomit, že pokud vůbec uvažuje EU o možném zastoupení v RB, je třeba důkladně zkoumat, zda vůbec je EU jako organizace schopna fungovat na mezinárodní scéně. Kapitola bude sloužit k vymezení EU jako mezinárodního aktéra. Jak je vymezen charakter takového aktéra? A opravdu lze EU pod tuto definici zařadit? To se pokusím v této kapitole analyzovat. Pro další část práce je nutné si uvědomit, kam se během let EU posunula a zda je její role v světě tak význačná, jak se zdá.

Role EU na mezinárodní scéně byla v minulosti nedoceněna. Byly zde především dva důvody, které to zapříčinily. První důvod tvořila silná dominance členských států v zahraniční politice resp. ve vyjednávání s třetími stranami. Druhou příčinou byl trend upírat pozornost v mezinárodní oblasti k činnostem ministerstev zahraničních věcí, diplomatů a vojenským aktivitám jednotlivých členských států EU. Realistická teorie mezinárodních vztahů považuje za aktéra mezinárodních vztahů pouze suverénní stát.¹ V současné době ale můžeme zaregistrovat určité odchýlení od tohoto tradičního postoje. Příčinou je také rostoucí význam jiných aktérů než jen států.

Odpověď na otázku, kdo je mezinárodní aktér a zda je možno pod tento pojem zahrnout i EU, najdeme v mezinárodním právu. Na základě tradičního národního přístupu lze pod definici mezinárodního aktéra zařadit pouze státy, které mohly uzavírat mezinárodní dohody, mohly vstupovat do mezinárodních organizací a byly ostatními aktéry mezinárodních vztahů uznávány. Klasický realismus, jakožto jeden z teoretických přístupů k mezinárodním vztahům, tvrdí, že aktérem mezinárodních vztahů může být jedině státní celek.² Pozornost je věnována především jednání mezi státy, další aktéři jako například mezivládní organizace či nadnárodní ekonomické celky jsou sice respektovány, ale jsou v podřadném postavení vůči státům.³

Toto tradiční pojetí mezinárodních vztahů bylo poprvé porušeno v roce 1984.⁴ Mezinárodní soudní tribunál tehdy rozhodl, že OSN má určitou právní subjektivitu, která ovšem nemůže být dáována na úroveň národního státu. Evropskému společenství (ES) bylo

¹ Blíže viz. BRETHERTON, Charlotte, VOGLER, John. *The European Union as a global actor*. New York: Routledge, 2006.

² MORGENTHAU, Hans Joachim. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston: McGraw-Hill, 1993, s. 3-16.

³ Tamtéž, s. 113-177.

⁴ Mezinárodní soudní tribunál rozhodl o právní subjektivitě OSN ve spojitosti se zavražděním vyjednavče OSN v Palestině.

také přiznáno podobné pojetí mezinárodní subjektivity, ovšem formálně bylo považováno za mezivládní organizaci, která má pouze pravomoci, které na ni delegovaly členské státy. V 70. letech byla pojetí realistů zpochybněna. Liberálně-idealistický přístup podtrhl roli mezinárodních institucí, které nebyly suverénními státy, a přesto nebyly v podřadném postavení vůči nim.⁵ Podnětem k převratu klasické teorie mezinárodních vztahů byl také rozvoj mezinárodních organizací, jakými byly právě ES.⁶ V 50. a 60. letech minulého století, kdy v ES vznikaly společné postoje v mezinárodních obchodních vztazích, proběhl rychlý rozvoj, který dal vzniknout jednotnému trhu. ES tak navazovalo jak ekonomické, tak i politické vztahy s takřka všemi státy světa.⁷ Smlouva o EU v tomto zaznamenala změnu. Politická citlivost druhého a třetího pilíře ve Smlouvě o EU sice nepotvrdila plnou právní subjektivitu EU, nicméně v některých oblastech začala být EU chápána třetími stranami jako plnohodnotný aktér mezinárodních vztahů. Jde například o GATT, později WTO, kde se EU stala plnohodnotným členem. V některých oblastech, jako je například politika rybolovu, se EU přímo stala nástupcem členských států. Pád železné opony také podstatně přispěl k posílení role EU jako regionálního aktéra.

Vyskytovalo se mnoho pokusů a úsilí jak zařadit všechny aktéry světové politiky pod jednu definici, avšak přesné rozdělení nebylo jednoduché. Hlavní výzvou pro studium mezinárodních vztahů se tak stalo studium mezinárodních, regionálních a nevládních organizací. Avšak od 70. let minulého století se začaly objevovat v teorii mezinárodních vztahů nové transnacionalistické postoje. Tyto postoje dávaly důraz na chování jednotlivých subjektů a dopad jejich aktivit, připouštěly přítomnost i jiných aktérů než státních celků.⁸ I po tomto obratu bylo velmi komplikované zařadit EU v mezinárodním systému. EU, která se svým charakterem neblížila ani mezivládnímu celku ani státnímu celku, však hrála a stále hraje důležitou roli ve světě. EU je tak aktérem mezinárodních vztahů *sui generis*.⁹

V úsilí definovat EU jako aktéra mezinárodních vztahů pokračovali Brethertonová a Vogler, kteří zformovali koncept, který vymezuje EU jako globálního aktéra v mezinárodním systému na základě tří kritérií – přítomnost, příležitost a schopnost.¹⁰

⁵ DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 2003, s. 73.

⁶ BRETHERTON, VOGLER: *The European Union as a...*, s. 15-16.

⁷ SMITH, Karen Elizabeth. *European Union Foreign Policy in a Changing World*. Cambridge: Polity Press, 2003, s. 24.

⁸ KNUTSEN, Torbjørn L. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 274.

⁹ BRETHERTON, VOGLER: *The European Union as a...*, s. 44.

¹⁰ Následující text se vychází z BRETHERTON, Charlotte, VOGLER, John. *The European Union as a global actor*. New York: Routledge, 2006, s. 15-45.

První kritérium se zabývalo spojitostí mezi vnitřním a vnějším očekáváním. Bylo zde poukázáno na schopnost zvyšovat vnější vliv tak, aby se shodoval s vnímáním vnějších aktérů. Největší odezvu zaznamenala především společná zemědělská politika a vnitřní trh.

Druhé kritérium, příležitost, zobrazuje působení různých faktorů ve vnějším prostředí, které umožňuje nebo omezuje počínání EU jako globálního aktéra. Omezení je buď pozitivní, nebo negativní. Obsahuje například i upuštění od realismu v teorii mezinárodních vztahů a začátek jiných přístupů, které by dovolily posuzovat EU jako aktéra mezinárodních vztahů. Obvyklými faktory jsou však události. Konečně zásadní událostí byl konec studené války, konec bipolárního systému a s tím spojené uvolnění mezinárodních vztahů a větší možnosti pro vnější aktivity EU. Z nejnovějších událostí připomeňme teroristické útoky ze září roku 2001, kdy se EU připojila k boji proti terorismu.

Poslední kritérium poukazuje na možnost EU konat úkony v praxi, jako například reagovat na vnější možnosti a očekávání. Tento rys vystihuje atributy politického systému, který umožňuje formulovat, vytvářet a provádět jednotlivé politiky.

Brethertonová a Vogler zformovali také předpoklady, které by globální aktér měl splňovat. Základním znakem je společný příslib vytvářet a sdílet společné hodnoty, které stojí nad hodnotami jednotlivých členů. Tento požadavek splňuje již samotné právo EU, které je nadřazené právu členských států, tak jak je uvedeno v Lisabonské smlouvě. Za splnění tohoto požadavku se dá také pokládat vznik SZBP, která má za cíl vymezit společné hodnoty a zájmy především v zahraniční politice. Dalším předpokladem je vnitřní legitimace rozhodovacího procesu a vytvoření priorit spojených s vnějšími politikami. Mezinárodní aktér také musí být způsobilý označit své politické priority a na jejich základě vytvořit konzistentní politiky. Musí být schopen aplikovat politické nástroje a umět se dohodnout s ostatními aktéry. Tato podmínka je splněna už samotnou existencí SZBP a jejich nástrojů, které EU používá. Posledním a zřejmě nejdůležitějším požadavkem na subjekt je samotné uznání subjektu mezinárodním prostředím. Pokud není subjekt uznán, nemůže se stát globálním aktérem. Rostoucí význam EU na světové scéně může být prokázán například získáním statusu pozorovatele v OSN nebo členstvím v rámci WTO. Veškeré požadavky kladené na globálního aktéra EU v určité míře splňuje, je tedy možné ji považovat za globálního aktéra.¹¹

¹¹ BREThERTON, VOGLER: *The European Union as a...*, s. 22-23.

3. Rada bezpečnosti OSN

Kapitola se bude věnovat historickému přehledu vývoje RB a její reformě. Tato část je důležitá především pro pochopení současné patové situace v RB, resp. na půdě OSN. Neboť reforma RB není záležitostí pouze posledních 15 let, ale sahá až do 60. let minulého století. Bude zde naznačen historický vývoj OSN, poté vznik samotné RB a její právní zakotvení. Další část se bude věnovat pravomocím a fungování RB, především se zaměřím na právo veta stálých členů RB, neboť toto právo hraje důležitou roli v mé hypotéze. Poslední část kapitoly bude orientována na samotnou reformu RB – proč je v současné době tak důležitá a jaké probíhaly snahy o reformu v minulosti. Výzkumná otázka je tak položena na fakt, proč je v současnosti reforma RB zablokovaná a co brání jejímu snadnějšímu postupu? Na tuto otázku jsem si vytvořil hypotézu: I přestože byly představeny různé druhy návrhů na reformu RB, nelze nalézt jednotné řešení pro potřebnou většinu aktérů, tedy členských států, ohledně počtu stálých a nestálých členů RB a práva veta, které stálým členům zajišťuje určité výsadní postavení v této organizaci. Zda jsou tedy členové OSN, resp. státy, a ono právo veta hlavním důvodem bránění snadnějšímu postupu v reformě se pokusím potvrdit nebo vyvrátit právě na základě této kapitoly.

3.1. Historie Organizace spojených národů

OSN je organizace, jejímž cílem je udržovat mezinárodní mír a bezpečnost, rozvíjet mezi národy přátelské vztahy a uskutečňovat mezinárodní součinnost řešením mezinárodních problémů rázu hospodářského, sociálního, kulturního nebo humanitního.¹² OSN se vytvořila ze skupiny států, konkrétně ze společenství USA a Velké Británie, později i SSSR, které bojovaly proti fašismu ve druhé světové válce. Tyto státy podepsaly Deklaraci Spojených národů dne 1. ledna 1942, nebo se k ní později přidaly. Na konci druhé světové války byla založena OSN smlouvou, tzv. Chartou Organizace spojených národů,¹³ která byla podepsána 51 státy dne 26. června 1945 na závěr konference o mezinárodní organizaci v San Francisku. Charta OSN vstoupila v platnost 24. října 1945, kdy oficiálně začala OSN existovat.¹⁴ Tato organizace měla za úkol nahradit Společnost

¹² Čl. 1 Charty OSN

¹³ *Charta Organizace spojených národů* [online]. Un.org, 13. července 2005 [citováno 15. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/charter/intro.shtml>>

¹⁴ Tento den, 24. října, byl v roce 1947 vyhlášen jako Den Organizace spojených národů. Je věnován všem národům světa, cílům a úspěchům Spojených národů a získáním podpory pro svou práci. V roce 1971 byl tento

národů, která měla sice stejné cíle, ale zklamala a nedokázala zabránit činnosti fašistické vlády v Itálii a nacistické v Německu. OSN postupně přijímala další členské státy, bohužel Studená válka zabrzdila na určitou dobu tuto činnost. Konečně koncem 50. let byl zaznamenán velký přírůstek států, které vznikly především v důsledku procesu dekolonizace. Další událostí, která opět zahájila přijímání států, byl rozpad SSSR. V současné době má OSN 193 členských států,¹⁵ které se zaměřují na zachování mezinárodního míru a bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce. Jen pár států nejsou členy OSN, například Vatikán, Tchaj-wan nebo Kosovo.

Členství v OSN je založeno na principu suverénní rovnosti. Každý členský stát má svého zástupce ve VS a má k dispozici jeden stejně platný hlas. Hlavním a výkonným orgánem je RB, která má základní zodpovědnost za udržení mezinárodního míru a bezpečnosti a její rezoluce jsou právně závazné. Dalšími hlavními orgány jsou Ekonomická a sociální rada OSN, Poručenská rady OSN, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát.¹⁶

Právě RB se svými stálými a nestálými členy je hlavním tématem současných návrhů reformy. K počátku vzniku RB směřovaly kroky několika mezinárodních konferencí, které se odehrály na konci druhé světové války. Zásadní byly především konference v Dumbarton Oaks (od srpna do října 1944) a v San Francisku (od dubna do června 1945). Zde byly vytvořeny orgány OSN – VS, Mezinárodní soudní dvůr a pak také RB.¹⁷

3.2. Právní zakotvení Rady bezpečnosti

RB patří mezi hlavní orgány OSN.¹⁸ Složení RB je dáno samotnou Chartou, v níž jsou vyjmenovány ty státy, které jsou stálí členové – Čínská republika, Francie, Svaz socialistických sovětských republik, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Spojené státy americké.¹⁹ Toto složení však tvoří jen část orgánu, druhou částí jsou nestálí členové, kteří jsou voleni VS na dobu dvou let. Těchto států mělo být šest.²⁰ Přičemž při jejich výběru byl brán ohled na jejich geografickou polohu a na to, jak se daná země podílí

den také vyhlášen mezinárodním svátkem a bylo doporučeno, aby byl dodržován jako státní svátek ve všech členských zemích OSN.

¹⁵ OSN přijala 193. členu 14. července 2011. Stal se jím Jižní Súdán. Valné shromáždění schválilo jeho přijetí aklamací, zjevným vyjádřením všeobecného souhlasu.

¹⁶ *Main Bodies UN*. [online]. Un.org, [citováno 14. ledna 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/mainbodies/index.shtml>>

¹⁷ *Dumbarton Oaks and Yalta*. [online]. Un.org, 13. července 2005 [citováno 15. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/aboutun/charter/history/dumbarton.shtml>>

¹⁸ Čl. 7 Charty OSN

¹⁹ Od roku 1971 je Čínská republika nahrazena Čínskou lidovou republikou. Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 zaujalo post stálého členu RB Ruská federace.

²⁰ Čl. 23 odst. 1 a 2 Charty OSN

a přispívá k zachování světového míru a bezpečnosti. Co se týká výběru, byla přijatá jakási dohoda o výběru nestálých míst v RB. Dvě místa připadla zemím Latinské Ameriky a po jednom místu získala Asie, západní Evropa, východní Evropa a Commonwealth.

V čl. 23 odst. 2 byla dále zaručena obměna těchto nestálých členů a zajištěna kontinuita RB, neboť Charta zde stanoví, že tři ze šesti nestálých členů RB při první volbě budou voleni pouze na dobu jednoho roku. Členové, jejichž funkční období uplynulo, nemohou být ihned voleni znovu. Toto umožňuje pravidelné střídání a nedochází tak ke střídání všech šesti členů najednou. Každý člen orgánu má tak pouze jednoho zástupce.²¹

3.3. Pravomoci a fungování

RB zajišťuje podle čl. 24 odst. 1 především rychlou a účinnou akci OSN. Členům RB je svěřena základní odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Vždy však vykonává tyto úkoly podle cílů a zásad OSN. RB je také povinna předkládat VS výroční zprávu a podle zvláštních potřeb i zprávy zvláštní (čl. 24 odst. 3).

Každý člen RB má jeden hlas při rozhodování. Při procedurálních otázkách rozhoduje RB kladnými hlasy devíti členů. Ve všech dalších věcech rozhoduje devíti kladnými hlasy členů, včetně hlasů stálých členů.²²

RB dle čl. 28 je organizována tak, aby svou funkci mohla zastávat nepřetržitě. To je zajištěno také tím, že každý člen je v sídle OSN neustále zastoupen, a to jak členem vlády, tak jiným zástupcem zvláště určeným. Organizovat schůze je možné nejen v sídle OSN, ale též v kterémkoli jiném místě, jež po jejím soudu nejvíce usnadní její činnost (čl. 28 odst. 3).

Další aspekt fungování RB je jednací řád, v němž je stanoven způsob volby předsedy (čl. 30). Stálí členové se nebyli ovšem schopni dohodnout na pravidlech jednání, a proto tak RB od svého počátku funguje podle Prozatímního jednacího řádu,²³ který má pouze rámcový charakter. Tím že se členové RB nedohodli na stanovených pravidlech, si zajistili dvě výhody. Za prvé určitou flexibilitu v projednávání nastolených otázek a za druhé možnost přizpůsobení jednacích pravidel potřebám situace.²⁴

Jeden z nejdůležitějších znaků RB je právo veta. Vztahuje se k pěti stálým členům RB. Prostřednictvím tohoto práva je jim umožněno zabránit přijetí návrhu usnesení RB, bez

²¹ Čl. 23 odst. 3 Charty OSN

²² Čl. 27 Charty OSN

²³ Ten je ve své podstatě nezměněn od roku 1945, s výjimkou menší úpravy v roce 1982, kdy byl dokument aktualizován a doplněn o arabštinu jako oficiální jazyk.

²⁴ FREISLEBEN, Jonas Von. Reform of the Security Council In *Managing Change at the United Nations*, New York, Center for UN Reform Education, 2008, s. 19.

ohledu na mezinárodní podporu tohoto návrhu. Veto ale nejde využít při procedurálním hlasování, což znamená, že stálí členové mohou hlasovat proti procesnímu návrhu usnesení, aniž by tak nutně blokovali jeho přijetí RB.

Přestože právo veta není výslovně uvedeno v Chartě OSN, skutečnost, že podstatná rozhodnutí RB vyžadují souhlas všech stálých členů,²⁵ znamená, že některý z těchto stálých členů může zamezit přijetí tohoto usnesení. I z tohoto lze také právo veta označit za velké právo jednomyslnosti.²⁶

Samozřejmě toto právo je velmi důležité i v následující reformě RB. Existují návrhy na omezení používání veta v životně důležitých národních bezpečnostních otázkách, dále že by se vyžadoval před uplatněním veta souhlas více států, nebo že by se veto zrušilo úplně. Ovšem stále členské státy by musely takové změny odsouhlasit právě právem veta, které mají, a je velmi nepravděpodobné, že by přijaly reformu, která poškodila jejich národní zájmy.²⁷

3.4. Reforma Rady bezpečnosti

Poslední část této kapitoly se věnuje nejdůležitějšímu problému současné RB. Její stav je kritický a ze všech stran se ozývají hlasy o nedostatku legitimacy a určitého zakonzervování. Zvýšení počtu stálých členů RB, vylepšení týkající se transparentnosti rozhodování a zajištění spravedlivého zastoupení všech členských zemí OSN – to jsou jen některé z otázek týkajících se reforem.²⁸ Zde se podívám na pokusy o reformu v minulosti a navážu na konec minulé podkapitoly o právu veta, které hraje důležitou roli v návrzích reformy. Předchozí podkapitoly nám ukázaly formální zakotvení RB v OSN, její praxe ale vypadá trochu jinak. Proto je důležité se podívat, proč jsou v současnosti reformy RB tak důležité a proč je rozšíření stálých i nestálých členů RB pro členské státy tak obtížné.

Poměry v mezinárodní sféře deset let po skončení druhé světové války byly ohraničeny jak studenou válkou, tak i dekolonizací, která probíhala především v Africe a Asii. Tyto procesy se proto musely nutně objevit i v činnosti OSN a v RB. Především velký nárůst členských států v období mezi založením OSN v roce 1945 a koncem první vlny dekolonizace v roce 1963, kdy se počet členských států OSN zvýšil z 51 na 114, dal

²⁵ Čl. 27 odst. 3 Charty OSN

²⁶ *Membership in 2012* [online]. Un.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/sc/members.asp>>

²⁷ SCHLESINGER, Stephen. Can the United Nations Reform? *World Policy Journal*, Vol. 14, No. 3. 1997 [online]. Mtholyoke.edu, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/schles.htm>>

²⁸ MIKHAILTCHENKO, Maria. Reform of the Security Council and its implications for global peace and security. *Journal of Military and Strategic Studies*, Fall 2004, Vol. 7, Issue 1, s. 12.

vzniknout jistým komplikacím. Pouze šest zemí z afrického a asijského kontinentu byly na začátku fungování OSN jejími členy, zatímco o dvacet let později, více než polovina členů OSN pocházela právě z těchto dvou rozvojových kontinentů. Toto zapříčinilo, že tyto nově dekolonizované země vyžadovaly, aby byl lépe reflektován jejich počet a priority v RB, respektive v celé struktuře OSN.²⁹

Pokud jde ovšem o počet členů RB, ten je dán přímo Chartou OSN. Pouze změnou Charty by se mohlo dosáhnout toho, že by se počet členů RB mohl zvětšit. Změna by nabyla účinnosti, pokud by byla schválena hlasy dvou třetin členů VS a zároveň by byla ratifikována dvěma třetinami členů Organizace, mezi nimiž by museli být i stálí členové RB (čl. 108).

Toto se projevilo při hlasování dne 17. prosince 1963, kdy pět stálých členů nepodpořilo navrhovanou změnu v zastoupení v RB. Ve skutečnosti z pěti stálých členů jen Čínská republika hlasovala pro změnu, Spojené státy a Velká Británie se zdržely hlasování a Francie a Sovětský svaz hlasovaly proti navrhované změně. I přes tento odpor, ale pozdější rezoluce A/RES/1991(XVIII)[A-B], týkající se onoho rovného zastoupení v RB a Ekonomické a sociální radě,³⁰ prošla hlasováním s 97 hlasy pro, 11 proti a čtyři členové se zdrželi hlasování.³¹

I když čtyři z pěti stálých členů buď hlasovali proti, nebo se zdrželi hlasování, jejich skutečné volební chování nenaznačovalo, že jsou proti návrhu této změny zastoupení v RB do té míry, že by se ji snažili blokovat. Stálí členové pouze mysleli strategicky – jejich hlasování o změně v roce 1963 neukazovalo jejich faktické priority ve vztahu k návrhu změny. Tato jejich forma hlasování byla pouze součástí strategie, která souvisela se studenou válkou.³²

Samotná rezoluce A/RES/1991(XVIII)[A-B] má dvě části. V první části je popsána změna struktury RB. V článku 23 Charty OSN se složení RB tedy mění z původních 11 na 15. Dále se mění počet nestálých členů RB, které volí VS, přičemž se přihlíží ke stejným kritériím jako doposud. Pět stálých členů zůstává zachováno. Změnil se i proces obměny poloviny nestálých členů. Opět se měl měnit každý rok, ale tak že po rozšíření z 11 na 15 členů budou 2 ze 4 nových členů zvoleni pouze na jeden rok. Posledním bodem první části

²⁹ WEISS, Thomas. G. The Illusion of UN Security Council Reform. *The Washington Quarterly*, 2010, s. 148-149.

³⁰ 18. Schůze Valného shromáždění ze dne 17. prosince 1963: A/RES/1991(XVIII)[A-B] Question of equitable representation on the Security Council and the Economic and Social Council

³¹ LAU, Olivia. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Uni-Multipolarity*. [online]. Olivialau.org, 2008 [citováno dne 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.olivialau.org/papers/unreform.pdf>>

³² Tamtéž, s. 8.

bylo i formální zakotvení rozdělení křesel nestálých členů podle geografického pojetí. Pět křesel mělo připadnout zástupcům afrických a asijských zemí, jedno křeslo zástupci ze zemí východoevropských, dvě křesla pro zástupce Latinské Ameriky a poslední dvě křesla pro zástupce zemí západní Evropy a zbylých zemí.³³ Druhá část rezoluce se týkala změn v Ekonomické a sociální radě.

Stručně řečeno, chování stálých členů RB, s ohledem na reformní proces v letech 1963-65, ukázalo, že i oni si byli zjevně vědomi toho, že rozvojové státy, navzdory jejich relativní ekonomické a vojenské slabosti, mají početní převahu ve VS. Hlasování proti reformě, kterou podporovala většina států, by mělo významné následky pro usnesení, které stálí členové RB sami podporovali.³⁴ Proto i v druhém jednání přijímaných změn Charty, tj. její ratifikaci, byla tato změna podpořena všemi stálými členy RB a stala se platnou 31. srpna 1965.

Ovšem počet stálých členů RB zůstal stejný a rozšíření práva veta se také nezměnilo. Indie a některé další země požádaly VS v dopise (A/34/246), aby byla otázka rozšíření členství RB začleněna na pořad jednání již v roce 1979. Bylo sice tak učiněno, ale ve skutečnosti diskuze nad tímto tématem byla vedena až v letech 1980 a 1991.³⁵

Konec Studené války a konfrontace mezi Východem a Západem pomalu přestaly. Spojené státy a Sovětský svaz toužily ukončit nákladné války v zastoupení OSN a vzrůstající význam RB zaujal členy organizace. Náhle byla RB zaneprázdněna válečnými konflikty po celém světě, válkou mezi Íránem a Irákem, boji v Namibii, Angole a Kambodži. Také válka v Zálivu v letech 1990-1991 a zhroutilí Sovětského svazu nadále stupňovalo tento impuls.³⁶ Především šlo o reformu RB. Reforma měla respektovat geopolitickou situaci, měla sloužit k větší reprezentativnosti a zohlednit situaci po konci studené války. Současná situace ubírala na legitimitě a snižovala autoritu OSN, resp. RB.

Netrvalo dlouho a Německo a Japonsko začaly uvažovat o stálých místech pro sebe. Obě země se podílely velkým úsilím na finančním příspěvku k válce v Perském zálivu a zvýšily své příspěvky do OSN.³⁷ Japonsko i Německo se stalo od roku 1992 druhým a třetím největším přispěvatelem do rozpočtu OSN, a tudíž si mohly nárokovat zohlednění tohoto faktu ve složení RB.

³³ 18. Schůze Valného shromáždění ze dne 17. prosince 1963: A/RES/1991(XVIII)[A-B] Question of equitable representation on the Security Council and the Economic and Social Council

³⁴ LAU: *United Nations Security Council...*, s. 12.

³⁵ FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 3.

³⁶ Tamtéž, s. 2.

³⁷ Tamtéž, s. 4.

V září roku 1992 Indie a dalších 35 států předložilo návrh rezoluce (později A/RES/47/62), kterou se snažily zařadit do předběžného programu jednání 48. Schůze VS. Tento návrh se jmenoval *Otázka rovného zastoupení a zvýšení počtu členů Rady bezpečnosti*. Tato rezoluce byla následně přijata a jejím výsledkem bylo přijetí dvou zásadních dokumentů.

Prvním z nich byla zpráva Generálního tajemníka OSN přijatá 20. června 1993 A/48/264, která shrnovala přístup členských států k danému problému. Výsledkem však bylo, že ačkoliv většina členů podporovala rozšíření, nedokázali se shodnout na počtech křesel, ani na druhu členství, natož na státech, kterým by měly být tyto pozice přiděleny.

Druhým výsledkem bylo přijetí rezoluce A/RES/48/26, která mimo jiné uznávala přezkoumání členství v RB a souvisejících záležitostí s ohledem na zvýšení substantiv členství v OSN, a to zejména v rozvojových zemích, stejně jako změny v mezinárodních vztazích.³⁸ Rezoluce ustanovila *Otevřenou pracovní skupinu pro otázku rovného zastoupení a rozšíření členů Rady bezpečnosti a dalších otázek s Radou bezpečnosti spojených* (dále jen Otevřená pracovní skupina).

Otevřená pracovní skupina započala svoji aktivitu v lednu 1994. Hned ale vznikaly problémy ohledně shody, a proto byla její činnost každoročně prodlužována. Výroční zprávy, které měly být předkládány VS, byly vždy pozitivní, co se týče nutnosti rozšíření RB, avšak negativa vykazovaly především v pohledu na způsob reformy. Proto zde vždy byly klauzule o nezbytnosti dalšího dialogu. Potvrdilo se tak opět, že konečné dohody o otázkách složení a velikosti RB, rozhodování v RB, pracovní postupy a transparentnost RB a další související záležitosti RB by měly obsahovat kompletní souhrn těchto nedostatků. Práce na těchto otázkách měla i nadále pokračovat, s tím, že pokrok na jedné straně nesmí narušovat nedostatek pokroku na straně druhé.³⁹ Tak se stalo, že tato skupina každoročně prezentovala zcela odlišné postoje některých států, aniž by došla k nějakému vyhovujícímu závěru.

Dne 20. května 1997 předseda VS a předseda Otevřené pracovní skupiny, Razali Ismael z Malajsie, předložil ambiciózní třífázový plán reform,⁴⁰ který se věnoval rozšíření RB z 15 až na 24 členů (přidáním pěti nových stálých členů bez práva veta a čtyř nestálých členů). Novinkou bylo využití čl. 18 odst. 2 Charty OSN, kdy o důležitých otázkách

³⁸ Rezoluce Valného shromáždění ze dne 11. prosince 1992: A/RES/47/62 Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council

³⁹ 50. Schůze Valného shromáždění ze dne 13. září 1996: A/50/47 Report of the Open-Ended Working Group on the question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council

⁴⁰ A/AC.247/1997/crp.1 a A/51/47 příloha II

rozhoduje VS dvoutřetinovou většinou členů přítomných a hlasujících,⁴¹ tedy nikoliv jak je tomu v případě čl. 108 Charty, kdy se vyžadují dvě třetiny hlasů všech členů VS.

V první fázi tedy měla být přijata rezoluce schvalující rozšíření RB způsobem stanoveným v čl. 18 odst. 2, ve druhé fázi měli být vybráni noví stálí členové. To vše se mělo odehrát do konce února 1998. Nakonec měla být stanovena týden po zvolení nových stálých členů rezoluce, která by určila rezoluce z předchozích dvou fází za změnu Charty OSN. Toto mělo proběhnout již postupem dle čl. 108. Vize měla pozitivní odezvu u západních zemí, především u Německa a Japonska, které se považovaly jako jedny z prvních nástupců na nově vzniklá místa pro stálé členy – spadaly do kategorie průmyslově vyspělé státy.⁴²

I když nakonec neúspěšný, tento inovativní návrh si zaslouží zmínku, protože jeho použití inspirovalo pozdější návrhy, a jeho selhání mělo důsledky pro reformní proces, který poté následoval.⁴³

Přímým důsledkem byl nakonec návrh rezoluce A/RES/53/30, která byla dne 23. listopadu 1998 VS přijata. Bylo stanoveno, že budoucí rezoluce o rozšíření RB musí projít alespoň dvoutřetinovou většinou všech členů VS. Tento požadavek se vztahoval na jakékoliv menší úpravy a učinil tak od té doby rozhodnutí o rozšíření RB nesmírně těžké. I když se Otevřená pracovní skupina nadále věnovala tomuto předmětu, bylo stále evidentní, že členské státy se nedokážou dohodnout ani na minimálním společném stanovisku k rozšíření RB.

V roce 2003 generální tajemník OSN Kofi Annan promluvil před VS: „*Uctivě Vám říkám, Excellence, že v očích vašeho lidu těžkost, s jakou se snažíte dosáhnout shody, neomlouvá vaše selhání. Pokud chcete, aby Rada a její rozhodnutí dosáhly většího respektu, a to zejména v rozvojovém světě, je třeba se zabývat otázkou složení Rady s ještě větší naléhavostí.*“⁴⁴ Tímto chtěl především navrhnout, aby byly provedeny změny nutné k zabezpečení efektivity a složení RB. Proto byl v září 2003 vytvořen *Panel na vysoké úrovni pro hrozby, výzvy a změnu* (dále jen Panel). Panel, který sestával z řady mezinárodních hodnostářů, byl požádán, aby analyzoval a hodnotil budoucí hrozby pro mír

⁴¹ Čl. 18 odst. 2 Charty OSN

⁴² 51. Schůze Valného shromáždění ze dne 8. srpna 1997: A/51/47 *Report of the Open-Ended Working Group on the question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council*, čl. 1 odst. b) (iv)

⁴³ FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 4.

⁴⁴ 58. Schůze Valného shromáždění ze dne 23. září 2003: A/58/PV.7

a bezpečnost a také podával hodnocení stávajících přístupů, nástrojů a mechanismů, včetně reformy RB.⁴⁵

Několik analytiků bylo přesvědčeno, že načasování vytvoření Panelu odpovídalo negativnímu dopadu války, kterou vedly USA v Iráku a které nedokázala OSN zabránit včas. Nepřímo je toto naznačeno v jednom z úkolů Panelu v prohlášení, kde se objevuje výzva ke kontrole dnešní globální hrozby a poskytování analýz budoucích výzev pro mezinárodní mír a bezpečnost. Můžou sice existovat i nadále různé názory na vnímání významu hrozeb, kterým čelí některé členské státy, co se však týká individuálního základu, je třeba nalézt vhodnou rovnováhu v celosvětovém měřítku. Je také důležité pochopit spojení mezi různými hrozbami.⁴⁶ Generálnímu tajemníkovi nešlo jenom o změnu členství RB, ale i snahu oslabit vliv USA v RB. Chtěl tímto úkonem vyvolat diskuzi. Někteří si také všimli, že Annan, jak se zdálo, nepochopil, že rozdíly na téma rozšíření jsou mezi členskými státy velmi hluboké.⁴⁷

Svoji oficiální činnost zahájil Panel 3. listopadu 2003 prohlášením, který Kofi Annan adresoval Julianu Robertu Hunteovi, předsedovi VS. Obsahem bylo především jmenování 16 členů Panelu (předsedou se stal bývalý thajský premiér Anand Panyarachun). Tito členové byli vybráni z 16 různých zemí, kde předtím zastávali vysoce postavené funkce diplomatů či politiků. Zastoupení bylo geograficky poměrně dobře vyřešeno, tedy jednotlivé oblasti měly své zástupce (tři zástupci z Ameriky, tři z Afriky, tři z Evropy, pět z Asie a jeden z Austrálie a Oceánie).⁴⁸ Ekonomický pohled zde byl také důležitý, a proto šest zemí bylo rozvinutých a deset rozvojových.⁴⁹ Co se týče reprezentativnosti, tak Panel zde splňoval všechna kritéria stanovená k provedení daných úkolů.

Panel se poprvé setkal v Princetonu v New Jersey v prosinci 2003. Panel byl původně požádán, aby podal výslednou zprávu generálnímu tajemníkovi do 15. srpna 2004. Tento termín se ale nepodařilo stihnout, a proto bylo datum posunuto až do prosince 2004. Následující setkání se konala ve Švýcarsku v únoru 2004, v Etiopii v dubnu 2004, v Rakousku v červenci 2005 a ve Spojených státech v září a listopadu 2004. Kromě těchto

⁴⁵ 58. Schůze Valného shromáždění ze dne 23. září 2003: A/58/PV.7

⁴⁶ *SG/A/857 Press Release* [online]. Un.org, 4. listopadu 2003 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sga857.doc.htm>>

⁴⁷ FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 8.

⁴⁸ *Members and terms of reference of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change*. [online]. Un.org, [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/secureworld/panelmembers.html>>

⁴⁹ *World Economic and Financial Surveys*. [online]. Imf.org, duben 2008 [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/01/weodata/groups.htm#af>>

hlavních jednání se členové panelu rovněž zúčastnili různých setkání a porad po celém světě.⁵⁰

Nejdůležitějším dokumentem byla roční práce Panelu zpráva *Bezpečnější svět: naše společná odpovědnost* (A/59/565), která byla publikována 2. prosince 2004. Tato zpráva měla zodpovědět otázky a úkoly, které byly Panelu předloženy generálním tajemníkem. Zpráva se zabývala světovými hrozbami 21. století a navrhovala možná ochranná opatření, navrhovala také reformu orgánů OSN, aby i v následujícím století byly efektivní a legitimní. Právě tato zpráva se stala jednou z nejdůležitějších především kvůli své části o RB, kde byla navržena a následně vybrána kritéria vhodnosti reformy RB. Dalšími body zprávy byly hrozby, kterým čelí svět v novém tisíciletí, a reforma RB by měla být právě jedním z nástrojů, které by mohly těmto hrozbám zabránit. Sice se otázce reformy RB věnuje pouze 17 odstavců z celkových 302, přesto právě tato část vyvolala největší pozornost. Bylo to ovšem na úkor jiných oblastí, jako například terorismu nebo otázky zbraní hromadného ničení.

Kapitola XIV. se zabývala nejen reformou RB, ale její celkovou povahou a postavením v OSN resp. ve světě.⁵¹ Na začátku je zde zdůrazněna nerovnoměrnost zastoupených regionálních oblastí. Navíc nedostatek zastoupení snižuje členskou podporu rozhodnutí RB (odst. 245). Přesto poslední expertízy také ukázaly, že RB je nejschopnější orgán OSN, který je schopen organizovat akci a rychlou reakci na nové hrozby. Další odstavec zprávy již pracuje s konkrétními nároky na budoucí reformu. Jde o (1) zvýšení účinnosti a (2) důvěryhodnosti RB, dále pak (3) zvýšení kapacity a ochoty jednat tváří v tvář hrozbám. To vyžaduje ovšem větší zapojení těch, kteří jsou největšími přispěvateli, větší zapojení těch, kteří mají zvláštní rozhodovací pravomoc a větší konzultace s těmi, kteří musí rozhodnutí RB realizovat (odst. 248).

V odstavci 249 jsou uvedeny čtyři hlavní principy, které by měla reforma RB splňovat. Za prvé by se mělo zvýšit zapojení do rozhodování těch, kteří nejvíce přispívají do OSN jak finančně, tak vojensky a diplomaticky – zejména pokud jde o příspěvky do OSN, bude hodnocena příspěvkem do rozpočtu, účastí na mírových operacích, příspěvky na dobrovolné činnosti OSN v oblasti bezpečnosti a rozvoje a diplomatické aktivity na podporu cílů OSN. Druhým principem by mělo být zapojení více zemí do rozhodovacího procesu, a to zejména z rozvojových zemí. Třetí princip tvrdí, že by reforma RB neměla

⁵⁰ CHESTERMAN, Simon. Reforming the United Nations: Legitimacy, Effectiveness and Power after Iraq. In *Singapore Year Book of International Law*, Vol. 10, 2006, s. 6.

⁵¹ Následující text se zakládá na analýze daného dokumentu.

narušit účinnost RB. Poslední princip zdůrazňuje, že by reforma RB měla zvýšit demokratickou a odpovědnou povahu tohoto orgánu.

Za připomenutí zde stojí odstavec 256 ohledně rozšíření práva veta nebo úpravy Charty OSN ohledně stávající pravomoci RB. Panel si byl vědom, že veto má svou důležitou funkci v OSN. Tento odstavec také uvádí, že není zde žádný praktický způsob, jak by změna práva veta měla ponechat stávajícím členům jejich rozhodovací sílu. Přesto, jako celek, instituce veta má archaický znak, který je nevhodný pro instituce v demokratickém světě, a proto Panel naléhal, aby jeho použití bylo omezeno pouze na oblasti, kde jsou životně důležité zájmy skutečně ohroženy. Zároveň žádal stálé členy, aby se zdrželi používání práva veta v případě genocidy a rozsáhlého porušování lidských práv. Poslední věta odstavce doporučuje, aby se v žádném návrhu reformy neobjevovalo rozšíření práva veta.

Panel také zastával názor, že žádná změna ve složení RB by sama o sobě neměla být považována za trvalou nebo v budoucnosti nezpochybnitelnou. Z tohoto důvodu by mělo být v roce 2020 přezkoumáno složení RB, včetně přezkoumání příspěvků (odst. 255).

Hlavní pozornost byla zaměřena na reformní návrhy, které v souladu se stanovenými podmínkami, principy a omezeními práva veta, byly zde představeny. Byly navrženy dva modely rozšíření – A a B. Oba modely zahrnovaly rozdělení křesel mezi čtyři hlavní regionální oblasti – Afrika, Asie a Tichomoří, Evropa a Amerika. Toto rozdělení mělo pomoci při rozhodování a realizaci rozhodnutí o složení RB, ale neznamenalo to žádné doporučení o změně složení současných regionálních skupin pro všeobecné volební a jiné účely OSN.⁵²

Oba modely navrhovaly rozšíření RB na 24 členů. Společné bylo dále měřítko, kterým se dané země vybíraly, ať už šlo o stálé či nestálé členy. Tímto měřítkem byly opět příspěvky k mezinárodnímu míru a bezpečnosti dle čl. 23 Charty. Byla to výhoda především pro ty státy, které patří mezi tři nejlepší finanční přispěvatele v jejich příslušných regionálních oblastech, nebo pro první tři dobrovolné přispěvatele příslušných regionálních oblastí, či pro první tři, kteří nejvíce přispívají do mírových misí OSN (odst. 245). Rozdíly najdeme až u jednotlivých druhů členství, které oba modely navrhují.

Model A umožňuje vytvoření šesti nových stálých míst bez práva veta a tři nová místa pro nestálé členy na funkční období dvou let (odst. 252). Model B nestanoví žádná nová stálá místa, ale vytváří kategorii osmi míst na funkčním období 4 let s možností

⁵² 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 2. prosince 2004: *A/59/565 A more secure world: Our shared responsibility*, s. 67.

prodloužení a jedno nestálé, neobnovitelné místo s funkčním obdobím dvou let. Oba modely však počítají s tím, že geografické rozdělení míst bude stejné. Každá ze čtyř oblastí bude mít šest křesel, nehledě na to jakého druhu toto křeslo bude.

Oba modely měly svoje zastánce i odpůrce. Coffee Club, který byl prezentován Argentinou, Kolumbií, Mexikem, Keňou, Alžírskem, Itálií, Španělskem, Pákistánem a Jižní Koreou, dne 16. února 2005 přijal dokument s názvem *Uniting for Consensus*, který poté pojmenoval celou skupinu. Dokument byl původně nastíněn v Itálii a nové jméno skupiny mělo sdělit, že toto seskupení dávalo přednost širokému diplomatickému řešení. Této skupině se nejvíce zamlouval model B, který se stal podkladem pro dva vlastní návrhy rozšíření RB. Dne 21. července 2005 poté předložila skupina *Uniting for Consensus* oficiální návrh na jednání VS.⁵³ Skupina G4 (Brazílie, Indie, Japonsko a Německo) tvořila jakýsi protipól. G4 tvrdila, že k významným změnám by mělo dojít skrze hlasování, a že hledání společného konsensu či širokého diplomatického řešení jsou jen záminky pro nečinnost. K této skupině se později přidaly i další státy jako např.: Katar, Turecko, Ghana, Kostarika, Kanada, Maroko, San Marino, Spojené arabské emiráty, Bangladéš a zástupci Ligy arabských států. Rezoluce, která byla vydána v červenci 2005, prezentovala společný postoj k rozšíření RB.⁵⁴ Tento postoj se blížil modelu A, tak jak byl navržen Panelem.⁵⁵

Hledání kompromisů tedy patřilo v této době k velmi citlivému tématu. Na počátku března 2005 generální tajemník ve své zprávě *Ve větší svobodě: Rozvoj, bezpečnost a lidská práva pro všechny (A/59/2005)* formuloval přání, aby byla reforma dohodnuta ještě před začátkem zářijového summitu.⁵⁶ Avšak fiasko společného dialogu mezi skupinou G4 a Africkou unií (AU) toto přání překazilo. Opět tak byl v závěru dokumentu ze summitu pouze vysloven příslib pokračování. „Zavazujeme se k pokračování našeho úsilí o dosažení rozhodnutí a za tímto účelem chceme požádat Valné shromáždění, aby zhodnotilo pokrok v oblasti reformy uvedené výše do konce roku 2005.“⁵⁷

Na počátku roku 2006 byly opět předloženy návrhy na reformu RB. Opět byly předloženy skupinou G4 a AU a oba návrhy byly podobné jako předtím. Pouze ve skupině G4 se nevyskytovalo Japonsko. Bylo to především kvůli snaze získat širší podporu, a to u

⁵³ 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 21. července 2005: A/59/L.68 *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters*

⁵⁴ 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 6. července 2005: A/59/L.64 *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters*

⁵⁵ FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 5.

⁵⁶ Tamtéž, s. 5-6.

⁵⁷ Rezoluce valného shromáždění ze dne 24. října 2005: A/RES/60/1 World Summit Outcome. odst. 153.

USA a Číny, které předtím reformní návrh G4 s účastí Japonska nepodporovaly. Toto ale nepřineslo žádné výsledky a později bylo Japonsko opět zařazeno na listinu možných kandidátů na stálé členy RB. Opět zavládla doba deziluzí nad dosavadním vývojem reformem. V tomto období se objevila skupina menších států – Švýcarsko, Singapur, Jordánsko, Kostarika a Lichtenštejnsko – které vytvořily skupinu známou jako *Malá Pětka* (S5) a rozhodly se předložit několik návrhů na následujícím summitu. V březnu 2006 prezentovaly na půdě VS návrh usnesení zaměřený na dosažení odpovědnější a transparentnější RB. Návrh požadoval, aby RB konzultovala se všemi členskými státy na základě usnesení. Dále požadovaly, aby stálí členové RB, vždy když použijí právo veta, vysvětlili důvod pro jeho použití a kopie tohoto vysvětlení měla být součástí dokumentu RB.⁵⁸ V tomto byl viděn přímý zásah do práv stálých členů RB a pokus o podmanění si RB VS. Ačkoliv rezoluce VS nebyla závazná, byla zde ze strany navrhovatelů naděje, že se tímto vytvoří určitý tlak na RB, zejména na stálé členy, aby se dohodli přijmout některá doporučení.⁵⁹ To nakonec bylo rezolutně zamítnuto a prohlášeno jako vměšování se VS do RB.

V lednu 2007 předsedkyně VS a předsedkyně pracovní skupiny Haya Rashed Sheikh Al Khalifa rozeslala dopis oznamující obnovené jednání o reformě RB. Ve svém dopise naznačila tzv. pět reformních témat. Každé z témat mělo svého vlastního vyjednavče, každý byl z jiného regionu.⁶⁰ Témata byla: kategorie členství, otázka práva veta, otázka regionálního zastoupení, velikost rozšíření RB a pracovní metody RB a její vztah s VS. Pět vyjednavců bylo jmenováno 8. února 2007. Jednalo se o vysoké kapacity: velvyslanec Heraldo Muñoz z Chile, velvyslankyně Mirjana Mladineo z Chorvatska, velvyslanec Andreas D. Mavroyiannis z Kypru, velvyslanec Frank Majoor z Nizozemska a velvyslanec Ali Hachani z Tuniska.⁶¹ Byla zde hlavně snaha prolomit patovou situaci a najít síly k novému vývoji. Ve zprávě se také uvádělo, že bez ohledu na to, čemu nakonec dají členské státy přednost, dva klíčové faktory zde budou neustále. A to doplnění povinného přezkumu a zahrnutí ustanovení, které by zabránilo středním a velkým státům, aby měnily své kategorie nestálého členství na kategorie stálého členství. Cíl byl především zlepšit

⁵⁸ 60. Schůze Valného shromáždění ze dne 17. března 2006: A/60/L.49 Proposal on Improving the working methods of the Security Council

⁵⁹ FREISLEBEN: *Reform of the Security Council*..., s. 8.

⁶⁰ *Statement by H.E. Sheikh Haya Rashed Al Kalifa, the President of the UN General Assembly*. [online]. Un.org, 8. února 2007 [citováno 15. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/ga/president/61/statements/statement20070208.shtml>>

⁶¹ 61. Schůze Valného shromáždění ze dne 14. září 2007: *A/61/47 SUPP Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council*

možnosti a šance malých států pro zvolení do RB.⁶² Dubnová zpráva, která navrhovala čtyři varianty, byla však kritizována G4. Podle G4 ze zprávy nebylo zřejmé, že podstatná shoda ke schválení rozšíření existovala mezi členy obou kategorií, tedy mezi stálými i nestálými členy.⁶³

Mezi dalšími návrhy, které přišly ve stejnou dobu, byl návrh předložený Panamou. Inovací tohoto návrhu byla možnost, že členský stát, který by byl čtyřikrát za sebou zvolen nestálým členem RB, by se automaticky stal členem stálým, ale bez práva veta.⁶⁴ Tento návrh ale nezpůsobil žádnou větší odezvu, vzhledem k jmenování pěti vyjednávačů.

V květnu roku 2007 požadovala skupina G4 výměnu dvou vyjednávačů. Noví vyjednávači prezentovali v květnu zprávu, jejímž závěrem bylo, že zatímco pokračující vedení předsedy VS bylo nezbytné, podstatné informace od členských států budou nepostradatelné, aby se tak mohlo posunout jednání do další fáze, tedy podoby mezivládního jednání. Toho mělo být dosaženo v rámci 62. Schůze VS.⁶⁵ Tímto aktem byla otevřena debata, zda opravdu začít vyjednávat nebo nadále nepřestávat v konzultacích. Za prolomení ledů mohla každoroční zpráva Otevřené pracovní skupiny, kdy bylo schváleno a prosazeno usnesení, které určilo, že otázky reformy RB budou projednány během 62. Schůze VS a především že ony otázky budou řešeny skrze mezivládní jednání.⁶⁶

V roce 2008 v březnu byl představen projekt některých členských zemí v čele s Německem. Šlo o tzv. překlenovací proces. Stálý představitel Německa Thomas Matussek vyjádřil názor, že by se mělo neprodleně přejít k mezivládnímu jednání. Také urgoval požadavek předsedy VS, aby byl již předložen návrh, který by byl základem pro toto mezivládní jednání. Vše se mělo stihnout do konce 62. Schůze VS. Podle Matusska začít rokovat v květnu nebo červnu by bylo již pozdě.⁶⁷

⁶² FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 10.

⁶³ Tamtéž, s. 11.

⁶⁴ *Five New Tracks for Security Council Reform; Panama Proposes Transitional Model*, [online]. Reformtheun.org, 14. února 2007 [citováno 25. srpna 2011] Dostupné na <http://reformtheun.org/index.php?option=com_content&view=article&id=195:five-new-tracks-for-security-council-reform-panama-proposes-transitional-model&catid=449:security-council-reform>

⁶⁵ *Report to the President of the GA on the consultations regarding „Question of Equitable Representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council“*, [online]. Un.org, 26. června 2007 [citováno 27. srpna 2011] Dostupné na <<http://www.un.org/ga/president/61/letters/SCR-Report-26June07.pdf>>

⁶⁶ 61. Schůze Valného shromáždění ze dne 14. září 2007: A/61/47 SUPP *Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council*, odst. 21 písm. d)

⁶⁷ *Statement by H.E. Mr. Thomas Matussek, Permanent Representative of Germany*, [online]. Centerforunreform.org, 10. dubna 2008 [citováno 29. srpna 2011] Dostupné na <www.reformtheun.org/index.php?module=uploads&func=download&fileId=3006>

Po této zprávě dále následovaly diskuze ohledně právní stránky. Zda je již vhodná doba, aby se přistoupilo k mezivládnímu jednání a určit přesné datum tohoto jednání, tak jak se toho domáhaly G4, nebo zda je třeba i nadále pokračovat v pouhých debatách a jednáních a nevytvářet žádné iluze stanovením určitého data. Tento druhý názor zastávaly především země skupiny UfC.⁶⁸ Při každoročním jednání ohledně zprávy Otevřené pracovní skupiny v září 2008 v závěru 62. Schůze VS, bylo přijato rozhodnutí A/62/47. Zde byly brány na vědomí dosud dosažené výsledky Otevřené pracovní skupiny a na základě dosaženého pokroku se mělo zahájit mezivládní jednání v neformálním zasedání VS při 63. Schůzi VS, nejpozději však do 31. ledna 2009. Bylo tedy stanovené konečné datum a také okruh jednání – otázky spravedlivého zastoupení a zvýšení počtu členů RB.⁶⁹ Dne 4. března 2009 se poprvé v rámci mezivládního jednání o reformě RB sešlo VS. To, ale opět nepřineslo zásadní vyřešení reforem, pouze opět potvrdilo nutnost jednání a nalezení společného řešení.

V roce 2010 se reforma RB nijak nepohnula. Naopak členské státy se více uzavřely vůči diskuzím. Skupina G4 začala hledat opět podporu ve svém návrhu reformy. Na jejich straně stály státy jako například Francie, která vyjádřila podporu Indii jako jednomu ze čtyř možných kandidátů na stálé členství v RB,⁷⁰ nebo některé africké státy, které podporují návrh G4, neboť zahrnuje i dvě stálá křesla pro státy z Afriky. Ta zatím jako jediný světadíl není zastoupena a její vyloučení ze skupiny stálých členů nemůže být podle prezidenta Nigérie odůvodnitelné.⁷¹ Ovšem na druhé straně opět stojí státy UfC, které, jak již bylo zmíněno, hledají řešení spíše v diplomatickém jednání, než v samotném hlasování o určení nových možných kandidátů na stálé členství v RB. Ostatně státy UfC jsou především regionálními rivaly států G4. V této chvíli jde pouze o to, která skupina má větší podporu u ostatních členů OSN. Státy G4 – Německo, Indie, Japonsko a Brazílie – jsou ve svých regionech velmi důležitými hráči, v celosvětovém měřítku ale také tvoří nezanedbatelnou skupinu států. Skupině G4 také pomohlo zvolení Německa a Indie jako

⁶⁸ *Security Council Reform Debated in General Assembly and Security Council* [online]. Reformtheun.org, 8. září 2008 [citováno 31. září 2011]. Dostupné na <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/4416>>

⁶⁹ 62. Schůze Valného shromáždění ze dne 15. září 2008: A/62/47 Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council

⁷⁰ *Sarkozy says UN Security Council permanent seat for India possible next year* [online]. Dnaindia.com, 7. prosince 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.dnaindia.com/india/report_sarkozy-says-un-security-council-permanent-seat-for-india-possible-next-year_1478013>

⁷¹ *Japanese Prime Minister issues call for reform of Security Council* [online]. Un.org, 24. září 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36141&Cr=japan&Cr1=>>

nestálých členů RB v říjnu 2010.⁷² V té době se Německo také vyjádřilo k otázce stálého členství EU v RB. Německý ministr zahraničních věcí po zvolení Německa nestálým členem RB uvedl, že cílem Německa je společné křeslo pro EU v rámci kompletní reformy RB.⁷³ Rok 2011 pak znamenal pro EU výrazný pokrok v rámci svého zastoupení v OSN.⁷⁴

Současné debaty se vedou nejen o tom, které země by měly být novými stálými členy RB, ale také o právu veta a jeho rozšíření, popř. jeho úpravu na pouze omezená témata. Íránský prezident na konci září 2010 dokonce navrhoval zrušení práva veta. Podle něj právo veta poskytuje státům beztrestnost agrese a okupace. Zdůraznil, že nově reformovaná RB musí dát všem státům možnost hrát aktivní a konstruktivní úlohu v globálním řízení. V současnosti je hlavní síla OSN v RB nikoliv ve VS, kde se má hlavní moc OSN soustředit.⁷⁵

3.5. Závěr ve vztahu k první výzkumné otázce

V této kapitole jsem se snažil přijít na to, proč je v současné době reforma RB stále zablokována. Jak z textu vyplývá, dnešní stav RB je neudržitelný. Některé stálé členské státy již ztrácejí argumenty pro své působení v RB. Především Francie a Velká Británie ztrácejí oporu ve svém členství v RB, obzvláště ze strany členských států EU. Důvody, proč by si tyto státy měly/neměly i nadále udržet svůj status v RB, budu podrobně rozebírat v poslední kapitole. Přesto již teď lze říci, že tyto dva státy tvoří největší problém při možném zastoupení EU v RB.

Kapitola měla za úkol nastínit historický vývoj RB. Jak vidíme z minulosti, iniciativy a návrhy na změnu složení RB zde byly. Připomenout můžeme de facto jediné rozšíření RB v roce 1963, kdy se zvětšila z původních 11 na 15 členů. Je nutné podotknout, že tato změna se týkala pouze nestálých členů. Později se již nic takového nestalo. Státy sice navrhovaly nové změny, které měly logický základ, přesto tyto návrhy neuspěly. Předpokládaným nepřítelem těchto změn byly především stálé členské státy. Ty sice podporovaly rozšíření RB, ale nesmělo by to být na jejich úkor. Také tyto státy nesouhlasily se změnami v právu veta. Ať už jeho rozšíření, nebo dokonce zrušení. Nejblíže možnému rozšíření se přiblížila zpráva tzv. Panelu, který byl zřízen v roce 2003.

⁷² *Membership in 2012* [online]. Un.org, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/sc/members.asp>>

⁷³ *For Europe, a Challenge to Make Its Voice Resonate* [online]. Nytimes.com, 13. října 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/10/14/world/europe/14iht-letter.html?_r=2>

⁷⁴ Podrobněji v kapitole 4.2.

⁷⁵ *Veto power in Security Council must be scrapped, Iran's leader says* [online]. Un.org, 23. září 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36110&Cr=iran&Cr1=>>

Jeho zpráva *Bezpečnější svět: naše společná odpovědnost (A/59/565)* uvedla dvě možnosti rozšíření, co se týče počtu stálých i nestálých členů i práva veta. Tyto modely potom tvořily základy pro nové návrhy různých skupin států.

V současné době mají největší šanci na úspěch státy G4. Otázkou zůstává, jestli rozšíření o další státy zlepší činnost RB a umožní opětovné navrácení legitimacy. Rozhodně se tedy potvrdila má hypotéza, že členské státy sice chtějí reformu RB, ale nejsou schopny se dohodnout na počtu členů, nebo na rozšiřování nebo zrušení práva veta.

4. Postavení EU v OSN

V následující kapitole se budu věnovat vztahu a spolupráci EU a OSN. Je podstatné zmínit vztah těchto organizací, neboť jedině v případě dobré koordinace je možné uvažovat o zlepšení postavení EU v OSN, resp. stálého členství EU v RB. Kapitola nám tak pomůže vyjasnit cíle, které má EU v OSN. Pozastavím se nad postojem EU na půdě OSN, v historické souvislosti poukážu na začátky koordinace politik EU a OSN. Pozornost další podkapitoly bude věnována delegacím EU při OSN a jejich odborných organizacích, jak tyto delegace fungují a jestli mají vůbec nějaký význam. Další podkapitola bude tvořena významem a důležitostmi společného vystupování členských států EU na půdě OSN, a to jak ve VS, tak i v RB. Závěr kapitoly se podívá na současný stav, resp. jaké změny přinesla Lisabonská smlouva do personálního zastoupení EU na půdě OSN. Výzkumná otázka v souvislosti se spoluprací EU a OSN je, zda spolu spolupracují členské státy EU na půdě OSN. Vystupují navenek jednotně a společně? Hypotéza je stanovena na faktu, že společné vystupování je pro EU důležité jak pro mezinárodního aktéra, tak pro jednotné vystupování na mezinárodní scéně. Toto samozřejmě posiluje pozici EU v mezinárodních vztazích. Důvodem společného vystupování a hlasování členských států EU v OSN může být jak geografická poloha, tak i kulturní a politický charakter jednotlivých států Evropy.

EU a OSN jsou přirozenými partnery. Jejich spolupráce je založena na hodnotách stanovených v roce 1945 v Chartě OSN a v roce 1948 ve Všeobecné deklaraci lidských práv.⁷⁶ Jejich partnerství v rozvoji se řídí mezinárodní politickou agendou, která je zahrnuta v *UN Millennium Declaration* za rok 2000 a v osmi *Millennium Development Goals* (MDGs). V MDGs jsou zvýrazněny cíle jako například snížení chudoby do roku 2015 a to především příjmové chudoby, hladu, nemocí, nedostatku infrastruktury a bydlení. Dále zde byl společný závazek k dosažení cílů OSN v rozvojové pomoci, především pomocí příspěvku 0,7% hrubého národního důchodu do roku 2015. Na druhou stranu se zaměřují také na zvýšení podpory vzdělání, zdraví a ekologické stability. Mezi cíle také patří základní lidská práva, právo člověka na zdraví, vzdělání, bydlení a bezpečnost. EU se také podílela na vypracování a realizaci nástrojů OSN, jakými jsou například Kjótský protokol o změně klimatu,⁷⁷ Mezinárodní konference o financování

⁷⁶ Všeobecná deklarace lidských práv byla přijata Valným shromážděním OSN dne 10. prosince 1948.

⁷⁷ Na tuto konferenci se EU vydala s velkými ambicemi, např. s návrhem na zavedení uhlíkové daně. Výsledek ovšem skončil fiaskem. Byla přijata slabá a málo konkrétní dohoda, přičemž řada evropských

rozvoje,⁷⁸ Mezinárodní summit pro udržitelný rozvoj⁷⁹ nebo Mezinárodní summitu OSN v září 2005.

Členské státy EU jsou největším finančním přispěvatelem do systému OSN (plných 38% z rozpočtu OSN), více než dvě pětiny mírových operací OSN je financováno EU.⁸⁰ Celkem více než 1 miliarda eur byla schválena Evropskou komisí k podpoře a realizaci projektů a programů OSN v roce 2005. V rámci evropské rozvojové pomoci EU věnovala OSN zhruba 90 milionů eur, značnou mírou se také EU finančně podílí na mírových misích OSN. Z předchozích faktů tedy vyplývá, že EU reprezentuje důležitého partnera OSN.⁸¹ Dialog mezi EU a OSN byl posílen o spolupráci s celou řadou subjektů v oblasti rozvojové a humanitární pomoci. Byla zahájena koordinace společných cílů s více než deseti agenturami, jejichž cílem je prohloubení politické součinnosti.⁸²

4.1. Spolupráce EU a OSN

Samotná spolupráce EU a OSN byla obsažena již v zakládajících smlouvách ES, kde byly zahrnuty části Charty OSN. Lze tedy pravděpodobně předpokládat, že oba subjekty spojují stejné hodnoty a zájmy. Ve společné součinnosti našly oba subjekty nepoměrnou řadu pozitiv a předností.

Spolupráce EU a OSN se hodně zdokonalila během posledních let a v současnosti vytváří tzv. kooperační síť, která obsahuje ať již oblasti zahraniční politiky EU, prevenci konfliktů, ochranu lidských práv, humanitární oblast, rozvojovou pomoc, ale i environmentální problémy a mezinárodní obchod.⁸³ Před koncem minulého století se zvýšila nutnost, jak zlepšit soulad kooperace a činnosti EU a OSN, aby se lépe a účinněji mohlo využít zdrojů obou subjektů.

unijních politiků byla zklamána. Závěrečný dokument také nestanovil limity pro snížení emisí skleníkových plynů.

⁷⁸ Konference konaná v mexickém Monterrey v roce 2002. Zde se především dohodly nástroje a potřeby financování k naplnění MDGs. Závěrečný dokument, tzv. Monterreyský konsenzus, stanovil vzájemnou odpovědnost – rozvojové země nesou primární odpovědnost a musí si dát do pořádku své politické, hospodářské a institucionální prostředí, zatímco vyspělé země je mají podporovat zvýšenou a efektivní rozvojovou pomocí a snadnějším přístupem na své trhy. Byly zde oznámeny závazky EU, USA a dalších zemí ke zvýšení objemu pomoci do roku 2006. Monterreyská konference tak představuje významný mezník v úsilí mezinárodního společenství o udržitelný rozvoj a potlačení chudoby.

⁷⁹ Summit konaný v Johannesburgu v roce 2002.

⁸⁰ UNDP, UNFPA, UNICEF a WFP nedostávají finanční prostředky z rozpočtu OSN.

⁸¹ *European Union and United Nations* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/fr/article_5013_fr.htm/>

⁸² K dnešnímu dni bylo podepsáno šest strategických dohod o partnerství s UNDP, WHO, ILO a FAO (2004), UNHCR a WFP (2005).

⁸³ *European Union and United Nations* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/fr/article_5013_fr.htm/>

Důležitým bodem vnější politiky EU je i posilování multilaterálních jednání. V roce 2003 byla Evropskou komisí přijata strategie „*The European Union and the United Nations: The choice of multilateralism*“. Tato strategie se zaměřila především na budování a posilování oboustranných vztahů a vytvořila podstatný rámec pro společnou koordinaci.⁸⁴ Multilateralismus je zároveň jeden z principů Evropské bezpečnostní strategie, která byla přijata v roce 2003.⁸⁵

V posledních letech také vzrůstá spolupráce EU s OSN v bezpečnostní oblasti. Především vzrůstající aktivita EU v oblasti vojenských misí na podporu míru v některých oblastech dává šanci v ještě větší koordinaci. V současnosti je také OSN jedinou organizací, která v současném mezinárodním právu dává legitimitu k těmto vojenským operacím. EU také prohlásila, že uvnitř evropského kontinentu bude zasahovat pouze v rozsahu mandátu, který jí poskytne OSN.

Další dopad na spolupráci EU a OSN měla Lisabonská smlouva. Ta přinesla větší srozumitelnost do postavení EU v OSN, tím že dala EU jasnější a jednodušší právní status. Předtím ES a EU měly různou pozici a nefungovaly vždy na stejných pravidlech rozhodování. V současné době má EU právní subjektivitu⁸⁶ – pravomoc uzavírat smlouvy, zejména jako součást mezinárodních úmluv, a dále může být členem mezinárodních organizací.

Se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, EU úspěšně nahradila ES. Tímto aktem tedy EU může nyní vykonávat práva a převzala veškeré závazky ES, tedy i jeho postavení v rámci OSN.

4.2. Delegace EU v OSN

Během let, kdy byla EU zastoupena v OSN pouze malou informační kanceláří, se rozrostla na plně personalizovanou delegaci specializovaných úředníků. Původní informační kancelář Evropské komise v New Yorku se oficiálně stala Delegací EU při OSN dne 11. října 1974, kdy byl ES udělen status pozorovatele v rezoluci A/RES/3208 na 29. Schůzi VS. VS tehdy požádalo generálního tajemníka, v zájmu podpory spolupráce mezi OSN a EHS, aby mu bylo povoleno účastnit se jednání a práce VS ve funkci

⁸⁴ *The EU and the UN: The choice of multilateralism* [online]. Europa.eu, 10. září 2003 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0526:FIN:EN:PDF>>

⁸⁵ *A secure Europe in a better world* [online]. Europa.eu, 12. prosince 2003 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>>

⁸⁶ Čl. 47 Konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii

pozorovatele.⁸⁷ ES se tak stalo prvním subjektem jiným než stát, který získal status stálého pozorovatele. Tím získalo ES možnost účastnit se v určitém rozsahu jednání OSN, především VS a Ekonomické a sociální rady. Nový rozměr spolupráci Evropské komise s orgány OSN a dalšími specializovanými agenturami dal především článek 302 Smlouvy o ES, který stanovil, že Komise je pověřena udržovat veškeré účelné styky s orgány OSN a jejími odbornými organizacemi.⁸⁸ V roce 1994 byla založena Kontaktní kancelář EU v OSN, která měla sloužit jako nosná konstrukce pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku.⁸⁹

Po vstupu Lisabonské smlouvy dne 1. prosince 2009 v platnost se Delegace Evropské komise a Kontaktní kancelář EU v OSN spojily do jedné Delegace EU. Tato delegace je plně pod vedením Vysokého představitele pro SZBP Catherine Ashtonové, která je zároveň místopředsedkyní Evropské komise. Baronce Ashtonové je nápomocna Evropská služba pro vnější činnost. Delegace tak tvoří jeden z důležitých instrumentů pro formulaci postoje EU k jednotlivým oblastem. Především tvoří klíčový nástroj pro získávání informací z jednotlivých agentur OSN. Delegace je tak jedna z možností jakým se EU prezentuje v OSN.

Další možností prezentace EU byl před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost předsednický stát. Ten zastupoval EU v OSN a prezentoval tzv. seznam priorit.⁹⁰ Předsednický stát však už v současnosti nehraje tak důležitou roli v mezinárodních vztazích EU. V době před Lisabonskou smlouvou byla EU reprezentována současným a následujícím předsednickým státem. Tato struktura zabezpečovala návaznost postoje jednotlivých předsednictví.

V RB byla EU vždy zastoupena státy v RB zasedajícími – volenými nebo stálými členy. Delegace EU se poprvé zúčastnila jednání RB dne 6. ledna 2010. Na začátku projevu uvedl Peter Schwaiger, tehdejší úřadující vedoucí delegace, že má tu čest hovořit jménem EU v souladu s novými opatřeními pro vnější zastoupení EU v rámci Lisabonské

⁸⁷ Rezoluce Valného shromáždění ze dne 11. října 1974: A/RES/3208(XXIX) Status of the European Economic Community in the General Assembly

⁸⁸ V současnosti, po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, bychom tuto pravomoc našli v čl. 220 odst. 1. Konsolidovaného znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Zde je stanoveno, že Unie naváže účelnou spolupráci jak s orgány OSN a jejími odbornými organizacemi, tak s Radou Evropy, s OBSE a s OECD.

⁸⁹ LUIF, Paul. EU Cohesion in the UN General Assembly. In *Occasional Papers*, 1. prosince 2003 [online]. [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ49.pdf>> s. 14.

⁹⁰ Podrobněji v kapitole 4.4.

smlouvy. Byla zde projednávána situace v Afghánistánu a tato účast EU na jednání RB byla prvním projevem Lisabonské smlouvy v souvislosti s OSN.⁹¹

V návaznosti na Lisabonskou smlouvu Delegace EU při OSN převzala roli bývalého rotujícího předsednictví, které představovalo EU ve většině oblastí souvisejících s činností OSN. Pokud je tak přijat EU určitý postoj k některým otázkám, které jsou na pořadu jednání RB, požádají členské státy, které jsou členy RB, aby byl Vysoký představitel vyzván k přednesení postoje EU.⁹²

Delegace EU je tak zodpovědná za každodenní koordinaci společné pozice EU, včetně vypracování prohlášení EU a přijetí postoje EU k rezolucím a dalším dokumentům. Tyto postoje jsou obvykle stanoveny prostřednictvím koordinačních schůzek EU. Více než 1000 těchto koordinačních setkání v rámci EU probíhá každý rok v New Yorku a Ženevě.⁹³

EU má trvalé aktivní zastoupení především v New Yorku. Je však také zastupována akreditovanou delegací i v jednotlivých pobočkách OSN v Nairobi, v Paříži, v Římě, ve Vídni a v Ženevě,⁹⁴ na rozdíl od ostatních členských států OSN, jejichž delegace se ve větší míře nacházejí pouze v New Yorku nebo Ženevě.⁹⁵ Tímto projevuje EU zájem o všechno, co se děje v OSN a především tím získává možnost v těchto jednotlivých agenturách předkládat své názory a prosazovat zájmy. Jednotlivé delegace EU jsou podrobněji popsány v následujícím textu.

New York

Hlavním úkolem Delegace EU v New Yorku je upevnit koordinaci společných politik EU a OSN včetně návrhů prohlášení EU a přijetí pozic EU vůči rezolucím a dalším dokumentům OSN. Další úlohou Delegace EU v New Yorku je posilování vztahů s programy a fondy OSN, které sídlí v New Yorku. Z nich ty nejvýznamnější jsou UN Development Program (UNDP), UN Population Fund a UNICEF. Mezi další významné povinnosti Delegace EU v New Yorku patří také šíření informací o politikách EU a o

⁹¹ *EU Statement - United Nations Security Council: Debate on the Situation in Afghanistan* [online]. Europa.eu, 6. ledna 2010 [citováno 29. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.europa.eu-un.org/articles/en/article_9391_en.htm>

⁹² Čl. 34. Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii

⁹³ GSTÖHL, Sieglinde. *Patchwork Power Europe The EU's Representation in International Institutions In Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, 2008, Vol. 2, 2008, s. 13.

⁹⁴ Tamtéž, s. 14.

⁹⁵ *Description of the European Union Delegation in New York* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_458_en.htm>

zvyšujícím se postavení EU v mezinárodních vztazích. Vedoucím této delegace EU je Thomas Mayr-Harting.⁹⁶

Nairobi

Delegace EU v Nairobi při OSN je zodpovědná za bilaterální vztahy s Keňou a Somálskem a dále pro vztahy EU a OSN v oblasti životního prostředí (UNEP) a v oblasti pro lidská sídla (Habitat). Delegace podporuje příslušná oddělení generálního ředitelství pro životní prostředí a generální ředitelství pro rozvoj a zapojení se do politického dialogu v celé řadě prioritních oblastí. Vedoucím delegace je Eric Van Der Linden.⁹⁷ Delegace má také za úkol poskytovat důležité spojení se sídlem v Bruselu, které pečlivě sleduje všechny programy spojené s agendou Habitat.⁹⁸

Paříž

Paříž je sídlem Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO). EU stanovila své institucionální vztahy s UNESCO již v roce 1964 v zastoupení Evropskou komisí. Tímto získala status pozorovatele. V roce 1996 Evropská komise a UNESCO uzavřely rámcovou dohodu o harmonizaci administrativních a finančních postupů a o posílení spolupráce v oblasti působnosti UNESCO. V roce 2005 byla dále podepsána nová dohoda, která umožnila změnu dohody z roku 1996.⁹⁹ Evropskou komisi v této smlouvě tak nahradila EU. Vedoucím této delegace je Laurence Argimon-Pistreová.¹⁰⁰ Vztah EU a UNESCO je založen především na pravidelné výměně informací za účelem zjištění možné spolupráce.

Řím

Je považován ze strany OSN za hlavní město pro činnost v oblasti potravin a zemědělství a sídlí zde také Organizace pro výživu a zemědělství (FAO), Světový potravinový program (WFP) a Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj (IFAD). Delegace EU při OSN, FAO a dalších organizacích v Římě byla ustanovena již roku 1993,¹⁰¹ kdy se

⁹⁶ *Staff Directory - European Union Delegation to the United Nations Headquarters in New York* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10427_en.htm>

⁹⁷ *European Union Delegation to the UN in Nairobi* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10429_en.htm>

⁹⁸ *UN Habitat* [online]. Unhabitat.org, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.unhabitat.org/categories.asp?catid=9>>

⁹⁹ *Rozhodnutí Rady o uzavření Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů* [online]. Eur-lex.europa.eu, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0678:FIN:CS:PDF>>

¹⁰⁰ *Delegation to the OECD and the UNESCO in Paris* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://eas.europa.eu/delegations/oecd_unesco/index_en.htm>

¹⁰¹ *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. Fao.org, [citováno 29. prosince 2011] Dostupné na <http://www.fao.org/index_en.htm>

dne 26. listopadu ES stalo řádným členem FAO. Toto přistoupení se stalo průlomovým, protože poprvé se ES stalo členem některé z agentur OSN.

Vídeň

Zastoupení EU ve Vídni bylo založeno v roce 1979 jako Delegace Evropské komise v Rakousku a v mezinárodních organizacích, které mají sídlo v Rakousku. Se vstupem Rakouska do EU v roce 1995 Evropská komise vytvořila zvláštní Zastoupení Evropské komise v Rakousku. Delegace EU ve Vídni má za cíl prezentovat EU jako stálého pozorovatele u OSN ve Vídni, dále v Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu, Mezinárodní agentuře pro atomovou energii (IAEA), Organizaci OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) a dalších.¹⁰² Vedoucím delegace je Lars-Erik Lundin. IAEA funguje jako světové centrum pro technickou a vědeckou jadernou spolupráci, na jejím jednání je přítomen EURATOM jako pozorovatel EU.

Ženeva

Centrála OSN v oblasti ochrany lidských práv, humanitární pomoci a odzbrojování sídlí v Ženevě. Je zde také Centrum pro ekonomické a sociální záležitosti, mezi které patří i rozvojová problematika. Ženeva je sídlem mnoha specializovaných agentur a dalších podpůrných orgánů OSN. Již v roce 1964 se Evropská komise rozhodla zřídit stálou delegaci v mezinárodních organizacích sídlících v Ženevě, aby tak mohla zastupovat zájmy Evropského společenství. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se delegace Evropské komise stala delegací EU při OSN v Ženevě.¹⁰³

4.3. Společné vystupování členských států EU

V předchozí kapitole jsem se snažil poukázat na důležitost a provázanost delegací EU při OSN. Jejich práce a spolupráce s OSN nebo ostatními odbornými organizacemi OSN napomáhá EU při prosazování a uskutečňování svých politik. Ovšem delegace jsou spíše tou menší částí, kterou může EU ovlivnit rozhodování na půdě OSN. Nejdůležitějším článkem EU v OSN jsou samozřejmě členské státy EU. Ať již ty, co jsou pouze ve VS, tak i ty, které jsou členy RB. Následující kapitola se zaměří na činnost členských států EU na půdě OSN a jejich chování při hlasování ve VS. Ostatně pro svůj pomyslný cíl – stálé křeslo pro EU v RB – musí EU, resp. její státy provádět svoji politiku jednotně a společně.

¹⁰² *European Union - Delegation of the European Union to the International Organisations in Vienna* [online]. Fao.org, [citováno 29. prosince 2011] Dostupné na <http://www.fao.org/index_en.htm>

¹⁰³ *Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o zřízení Delegace EU při OSN v Ženevě* [online]. Eur-lex.europa.eu, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0287:FIN:CS:PDF>>

Členské státy EU jsou ve VS členy skupiny Western European and Other States Group a Eastern European Group.¹⁰⁴ Tyto dvě skupiny jsou obecně nejvíce soudržné při hlasování. Důvodem této vysoké soudržnosti je především faktor určující členství, a není to jen geografická poloha, ale také i politický a kulturní charakter. Dalšími členy Western European and Other States Group jsou kromě evropských států Austrálie, Kanada a Nový Zéland.¹⁰⁵

Většina členských států EU byla členy OSN předtím, než se stala členy ES/EU a vytvořila si tak své vlastní diplomatické vztahy v rámci OSN, které existovaly dlouho předtím, než se EU snažila o vytvoření společného hlasu v OSN.¹⁰⁶ Kdy tedy vznikla první potřeba členských států EU koordinovat společnou politiku? Na počátku vzniku OSN to byly státy Beneluxu, které mezi sebou koordinovaly jednotlivé politiky a domlouvaly společné pozice na půdě VS. K těmto státům se později přidaly Itálie a Francie. Spolupráce se poté také rozšířila o Velkou Británii a jako koordinační rámec byla aplikována Západoevropská unie. Po přistoupení západního Německa do OSN v roce 1973 ministři zahraničních věcí tehdejšího ES na VS prezentovali tzv. *Document on the European Identity*. Tento dokument deklaroval úsilí ES o vytvoření jednotného postoje v mezinárodních organizacích a soulad zahraničních politik.¹⁰⁷ Byla tak založena první pracovní skupina, která informovala o dění na půdě OSN a snažila se o koordinaci politik členských států ES v rámci OSN. Dublinská zpráva, přijatá v polovině roku 1975, dále zdůraznila význam koordinace národních pozic států ES v OSN. Po přiznání statusu pozorovatele ES ve VS tak mohli zástupci Evropské komise a předsednické země vystupovat na jednání VS. Na 30. Schůzi VS dne 23. září 1975 poprvé italský ministr zahraničí vystoupil a přednesl projev jako reprezentant všech členských států ES. Dalším příkladem je rok 1981, kdy britský ministr zahraničí, vystoupil také jako představitel ES a jeho členů ve VS. Tato politika Společenství přežívala až do roku 1994, kdy německý ministr zahraničí vystoupil jako první zástupce EU.¹⁰⁸

Již od 80. let Evropská komise požadovala větší koordinaci politik států ES v rámci OSN. Až Jednotný evropský akt právně zakotvil vzájemnou spolupráci zastoupení

¹⁰⁴ Kypr patří do skupiny Asian Group.

¹⁰⁵ *Regional Groups of the United Nations* [online]. Un.org, [citováno 12. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.un.org/wcm/content/site/citizenambassadors/home/thecampaign/contest2010/regional_groups>

¹⁰⁶ LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations – Intersecting Multilateralisms*, PALGRAVE MACMILLAN, New York, 2003, s. 4.

¹⁰⁷ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 9.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 10.

členských států u třetích zemí a mezinárodních organizací.¹⁰⁹ Vystala zde potřeba přijmout společný postoj především v organizacích, ve kterých nemají všechny členské státy ES své zástupce a konat pak v souladu se stanovisky, které byly dohodnuty v rámci EPS.¹¹⁰ Zde se jednalo především o RB a o Francii a Velkou Británii. Maastrichtská smlouva později definovala tato ustanovení, která vymezovala povinnost členských států koordinovat své vystupování v mezinárodních organizacích. Dále smlouva výslovně poukazovala na stálé členy RB a jejich závazek hájit společné zájmy EU a pravidelně poskytovat informace ostatním státům EU.¹¹¹

Se vznikem SZBP se členské státy EU zavázaly k posílení spolupráce v mezinárodních organizacích a vytvoření jednotné pozice na mezinárodních jednáních, aby tak byla posílena pozice EU na mezinárodní scéně.¹¹² Ministři zahraničí EU tak dne 10. dubna 1995 schválili *European Union Coordination in the United Nations Framework* a s tím i související lepší prosazování zájmů EU v OSN. Dokument stanovil včasné a rychlé vypracování společného postoje EU, aby tak třetí státy mohly reagovat na tuto společnou politiku EU během jednání OSN. Návaznost koordinačních jednání byla zajištěna přítomností tří po sobě předsedajících států EU.¹¹³ Expertní pracovní skupiny se měly připojit k vytváření názorů a postupů EU. Důvodem této koordinace a příprav byla hlavně identifikace cílů EU pro nadcházející schůzi VS. Tyto aktivity měly odlišit klíčové zájmy EU od vedlejších pro zlepšení efektivity vyjednávání předsednického státu EU.

Tento strategický dokument také podtrhnul význam neshod mezi členskými státy EU. Pokud panuje mezi státy EU nesoulad, staví to EU do nevýhodné pozice při vyjednávání během jednání VS, a proto je velmi podstatné vymezit společnou pozici EU co nejdříve. Hlavním aktérem tohoto úkolu byl předsednický stát, který měl zařizovat čas na vymezení společného stanoviska EU, ale i koordinovat vyjednávání se třetími státy.¹¹⁴ Stanoviska a názory jednotlivých států EU se tak mohly odchylovat, přesto se snažily státy najít společný soulad, který by je nepoškodil při hlasování na půdě VS.

Pro lepší představu souladu v hlasování se lze podívat na procentuální statistiky. V roce 1979 hlasovaly státy EU jednotně ve skoro 60 % případů hlasování. Poté byl zaznamenán v 80. letech pokles společného hlasování, ale opět v 90. letech po Maastrichtské smlouvě a s nástupem SZBP začaly členské státy EU opět hlasovat jednotně

¹⁰⁹ Čl. 30 odst. 9. *Single European Act*

¹¹⁰ Čl. 30 odst. 7. *Single European Act*

¹¹¹ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 11.

¹¹² SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, s. 215-218.

¹¹³ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 12.

¹¹⁴ *European Union coordination in the United Nations Framework*, zpráva přijatá Radou 10. dubna 1995

ve většině hlasování. Určité neshody byly dále zaznamenány v letech 1998 a 2000, pak se opět počet konsenzuálních hlasování zvýšil.¹¹⁵ V roce 1999 dokonce členské státy EU zaznamenaly 90 % případů, kdy dospěly ke společnému postoji při hlasování ve VS.¹¹⁶ Také na dalších konferencích a summitech členské státy EU jednaly jako jeden celek.

Hlasování je však až konečným bodem spolupráce členských států EU. Již v první polovině roku se v rámci EU začínají vytvářet přípravy na společnou koordinaci pro každoroční schůzi VS. Předsednický stát přichystá rámcový text, který je pak rozeslán ostatním členským státům k hodnocení. Do konce 90. let tento text představoval pouze memorandum, až později byl upraven na tzv. seznam priorit EU. Poté následují další aktivity týkající se prohlášení EU, společných stanovisek vůči rezolucím a vyjednávání se třetími stranami. Ve druhé polovině roku již probíhají setkání reprezentantů EU na půdě VS během hlavních jednání. Těchto setkání reprezentantů EU se koná přes 600 za půl roku.¹¹⁷ Silnou pozici EU ve VS lze spatřovat i v podpoře států, které nejsou členy EU, ale politika EU je jim velmi blízká. Při konečném výsledku hlasování se může jednat až o 30 států. Toto činí z EU podstatného partnera OSN. Dokonce i před posledním rozšířením EU se státy střední a východní Evropy stavěly za prohlášení EU. Z tohoto lze vyvodit postavení EU jako významného aktéra v OSN. Na druhou stranu ale i přes tuto pozici, měla EU spíše tendenci reagovat a případně podporovat návrhy jiných států než navrhovat své vlastní iniciativy.

Vyskytují se témata, na která mají všechny členské státy EU skoro pokaždé stejný názor. Mezi tato témata patří zejména ochrana lidských práv, také identický názor panuje u otázky Středního východu. Naopak v oblastech, jako je mezinárodní bezpečnost, Velká Británie a Francie měly rozdílný postoj od ostatních států EU.¹¹⁸ Důvodem je především jejich status stálých členů RB. Nejvíce se tento odlišný postoj projevoval od poloviny 90. let. Příkladem může být oblast jaderné technologie, kdy hlasování Francie a Velké Británie bylo odlišné od zemí jako Irsko, Švédsko nebo Nizozemí, které se snažily o prosazení odzbrojení a nešíření jaderných zbraní.¹¹⁹ V roce 2002 se uskutečnilo hlasování ohledně

¹¹⁵ *UN Documents* [online]. Un.org, [citováno 28. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/index.shtml>>

¹¹⁶ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 51.

¹¹⁷ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 14-15.

¹¹⁸ NOVOSELOFF, Alexandra. EU-UN Partnership in Crisis Management: Developments and Prospects. In *Policy Papers*, July 14, 2004 [online]. Ipinst.org, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.ipinst.org/publication/policy-papers/detail/141-eu-un-partnership-in-crisis-management-developments-and-prospects.html>>

¹¹⁹ JØRGENSEN, Knud Erik. *The European Union and International Organizations*. New York: Routledge, 2009, s. 43.

jaderných zbraní, Francie a Velká Británie však hlasovaly odlišně od ostatních členských států EU.¹²⁰ Z těchto příkladů lze tedy odvodit, že Velká Británie a Francie nechtějí hrát roli prostředníka a velvyslance EU v rámci RB a budou spíše preferovat národní zájmy než zájmy EU.

Na rozdíl od Velké Británie a Francie, postkomunistické země, které přistoupily k EU v poslední vlně přistoupení, se své volební chování vždy snažily přizpůsobit politikám EU. Jejich hlasování se v mnoha případech nelišilo od hlasování v rámci EU.¹²¹ Také kandidátské země, jako je Turecko nebo Chorvatsko, se snaží ve většině případů přiblížit politikám EU a v zájmu svého budoucího členství také hlasují stejně jako EU. Tím také zvyšují a posilují postavení EU v OSN. Přesto Evropský blok stále představuje pouze 23 % členských států OSN.¹²²

Podle výzkumu Paula Luifa lze z volebního chování členských států EU vyčíst následující principy. Témata a názory, ve kterých panuje obecně konsenzus mezi státy EU, např. lidská práva, jsou společná i při hlasování na půdě OSN. Ovšem pokud dojde na specifická témata, jako jsou například jaderné technologie, státy se rozhodují spíše podle národních hledisek než podle většinového názoru EU. Jinými slovy, členské státy EU jsou ochotny hovořit jedním hlasem pouze v případě, že problém se zabývá široce definovanými oblastmi spolupráce a výměny informací a osvědčených postupů.¹²³

Vývoj hlasování členských států EU a jeho postupné sjednocování na půdě VS je zásadní pro EU jako aktéra mezinárodních vztahů. Paul Luif ale ve své publikaci dává důraz na to, že ve VS za pozicí EU stojí sice velký počet zemí, ovšem to nemusí nutně značit reálný vliv. Po dosažení shody v EU je pak pro ni velmi těžké jednat se třetí stranou. EU, resp. členské státy, nechtějí odstoupit ze své těžce dosažené shody. V takovém případě to však dává podnět k zamyšlení, jestli si členské státy EU necení spíše dosažení samotného konsenzu mezi státy EU a určení společného stanoviska než vyjednávání ve VS.

V RB je ale situace poněkud odlišná. EU se zde snaží o dohodnutí společného postoje mezi členskými státy. Tento postoj je pak prezentován Francií a Velkou Británií a případnými nestálými členy na půdě RB. Ovšem aby účast EU byla efektivní, je třeba dbát multilaterálního systému, který je omezen zvláštností systému EU, tedy jeho směr

¹²⁰ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 33.

¹²¹ Tamtéž, s. 39-40.

¹²² JØRGENSEN: *The European Union...*, s. 47.

¹²³ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 51-52.

mezivládního a nadnárodního jednání.¹²⁴ Koordinace postojů v RB ale neprobíhala tak lehce jako ve VS. S cílem zlepšit tuto koordinaci byly v roce 2001 ustanoveny týdenní informační schůzky s účelem informovat členské státy EU, které nebyly členy RB. Postupně se z těchto informačních schůzek staly více či méně výměny názorů a postojů jednotlivých členských zemí EU. Státy, které byly v RB, prezentovaly své postoje a úmysly a podávaly předběžné návrhy.¹²⁵ Během krize v Iráku se tyto informační meetingy pořádaly někdy i každý den, členské státy EU byly neustále informovány o vývoji, který probíhal v RB. Samozřejmě nejvíce tak profitovaly Francie a Velká Británie,¹²⁶ neboť ostatní členské státy EU byly závislé na informacích, které jim Francie a Velká Británie poskytly. Na rozdíl od VS, stálí členové v RB mají spíše tendenci hlasovat a jednat podle svých národních zájmů nebo podle zájmů všech členů OSN, než podle zájmů EU. Příkladem mohou být ony týdenní schůzky, kde by se měl dohodnout společný postup při hlasování členů EU v RB. Ostatní členové EU se mohou dotazovat britských a francouzských kolegů na aktivity RB. Jelikož jsou ale zasedání RB neveřejná, ostatní členské státy EU většinou neví, jaké otázky mají položit svým evropským kolegům a ti tímto nepřímou odmítají podat bližší informace EU. To samozřejmě ztěžuje stanovení postupu při hlasování v RB. Nestálí členové RB, kteří jsou součástí EU, zase nemají dostatečné zkušenosti s rozhodovací procedurou v RB.¹²⁷ Tímto dochází k různému postupu při hlasování v RB.

V roce 2003 během svého členství v RB Německo a Španělsko navrhly větší zapojení předsednické země EU. Tato delegace předsednické země EU by informovala RB o postojích EU a lépe by koordinovala společný postoj EU. Francie a Velká Británie však zavrhly tento podnět, což vytváří dojem, že stálí členové RB raději dávají přednost národnímu vystupování než prezentaci v roli zástupců EU. Argument, že by EU mohla mít v RB stálé křeslo, je důsledkem SZBP. Toto zastává v současné době především Německo, které podporuje vznik stálého křesla EU v RB.¹²⁸ Ovšem Velká Británie a Francie toto zavrhly s odůvodněním, že SZBP neznamená jedinou zahraniční politiku EU.¹²⁹

¹²⁴ GSTÖHL: *Patchwork Power Europe...*, s. 14.

¹²⁵ FARRELLI, Maria. EU Representation and Coordination within the United Nations, In LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations – Intersecting Multilateralisms*, PALGRAVE MACMILLAN, New York, 2003, s. 34.

¹²⁶ NOVOSSELOFF: *EU-UN Partnership...*, s. 6

¹²⁷ LUIF: *EU Cohesion in...*, s. 17-18.

¹²⁸ *Why not a permanent seat for the EU?* [online]. Presseurop.eu, 15. října 2009 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.presseurop.eu/en/content/article/116911-why-not-permanent-seat-eu>>

¹²⁹ NOVOSSELOFF: *EU-UN Partnership...*, s. 6.

4.4. Současný stav

Rok 2011 znamenal pro EU velký pokrok ve spolupráci s OSN. Dne 3. května přijalo VS rezoluci ke zlepšení stavu účasti EU v OSN.¹³⁰ „*Evropská unie tak získává svůj vlastní hlas ve Valném shromáždění,*“ uvedl předseda Evropské rady Herman Van Rompuy. EU tak dosáhla uznání jako mezinárodní aktér v OSN.¹³¹ O toto usilovala EU již například před přijetím Lisabonské smlouvy, kdy 9. července 2008 ve svých Prioritách pro 63. Schůzi VS usiluje o revizi současné struktury regionálních uskupení na půdě OSN s cílem zajistit, aby tato struktura zohlednila členství EU na základě jejího posledního rozšíření.¹³² Proto proběhlo již v roce 2010 hlasování o zlepšení postavení EU na jednání VS. Avšak tehdy regionální skupina CARICOM přesvědčila OSN, aby odložila ono rozhodnutí o postavení EU, především kvůli obavám, že evropský blok pak bude mít příliš velký vliv. Bahamský velvyslanec Paulette Bethel vyjádřil obavy, že by se tímto novým postavením EU mohla vytvořit nová kategorie nestátních pozorovatelů s unikátními právy a výsadami.¹³³ Také spojenci EU jako Austrálie, Kanada a Nový Zéland, se zdrželi hlasování.

Až o rok později byla rezoluce A/65/276, o účasti EU v práci OSN přijata 180 členskými státy OSN. Sýrie a Zimbabwe se zdržely hlasování a deset zemí nehlasovalo.¹³⁴ Ve snaze vybojovat si novou pozici EU na půdě OSN, musely ostatní členské státy OSN, souhlasit se změnami, které přináší toto zavedení zastupování EU v OSN.¹³⁵ Diplomáté ovšem tvrdí, že tímto se otvírá prostor pro další regionální organizace, jako je například Liga arabských států nebo Africká unie, které budou chtít také posílit své postavení. Zlom nastal ve chvíli, kdy se po mohutném lobbingu ze strany EU, zdá velmi pravděpodobné, že podobné pravomoci, které EU touto rezolucí získala, budou v budoucnu přisouzeny i dalším regionálním organizacím – Lize arabských států, AU či CARICOM.¹³⁶

¹³⁰ Rezoluce Valného shromáždění ze dne 10. května 2011: A/RES/65/276 Participation of the European Union in the work of the United Nations

¹³¹ *EU voice at the UN General Assembly* [online]. Europa.eu, 4. května 2011 [citováno 1. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10999_en.htm>

¹³² *Priority EU pro 63. zasedání Valného shromáždění OSN.* [online], Eur-lex.europa.eu, [citováno dne 13. ledna 2012]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:294E:0020:0027:CS:PDF>>

¹³³ *UN votes to give European Union special rights* [online]. Bbc.co.uk, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13276053>>

¹³⁴ *General Assembly, in Recorded Vote, Adopts Resolution Granting European Union Right of Reply, Ability to Present Oral Amendments* [online]. Un.org, 3. května 2011. [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11079.doc.htm>>

¹³⁵ *EU wins new powers at UN, transforming global body* [online]. Euobserver.com, 3. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://euobserver.com/24/32262>>

¹³⁶ *EU bude v OSN více slyšet* [online]. Euractiv.cz, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/eu-bude-v-osn-vice-slyset-008730>>

Tato rezoluce umožní Vysokému představitelovi EU prezentovat společný postoj EU před VS. Kromě toho mají zástupci EU právo zasahovat do průběhu zasedání a mohou být přizváni k účasti ke společné rozpravě VS.¹³⁷ Zástupci EU mají od této chvíle právo předkládat návrhy a změny dohodnuté členskými státy EU. Nebudou však mít možnost napadnout rozhodnutí VS. Zástupci EU budou mít ale možnost využít práva na odpověď týkající se pozic EU. Zástupci budou sedět mezi pozorovateli, nebudou mít právo hlasovat, nebo navrhnout své kandidáty do funkcí ve VS.¹³⁸

Předseda Evropské rady Herman Van Rompuy prohlásil, že díky oné rezoluci má EU větší váhu ve VS. VS tak již bere na vědomí EU jako významného globálního aktéra v OSN. Toto všechno je výsledkem společného úsilí všech členských států EU a institucí EU. EU takto bude zastupovat právě předseda Evropské rady Herman Van Rompuy, dále Vysoký představitel SZBP Catherine Ashtonová, Evropská komise a Delegace EU při OSN.¹³⁹ Samotná Vysoká představitelka Catherine Ashtonová vyjádřila své potěšení nad konečnou rezolucí VS, která podle ní bere v úvahu institucionální změny, které přinesla Lisabonská smlouva.¹⁴⁰

4.5. Závěr ve vztahu k druhé výzkumné otázce

Spolupráce EU a OSN je na vysoké úrovni. To, co činí EU pod záštitou OSN, nečiní mnohé jiné regionální organizace. Je sice pravdou, že dokud neměla EU pevně vymezenou roli na půdě VS, byla tato spolupráce určitým způsobem chaotická (zastupování ES Evropskou komisí, ministrem zahraničí předsedajícího státu), ale po přijetí rezoluce A/65/276 je EU již plně schopna korigovat své postoje. Také funkce Vysokého představitele pro SZBP a nově zřízená funkce stálého předsedy Evropské rady, kteří jsou vybaveni potřebnými nástroji pro zvýšení viditelnosti EU na půdě OSN,¹⁴¹ jsou určitým signálem pro OSN, že EU je připravena jednotně zastupovat 27 evropských států. Kromě toho je OSN rozhodující organizací, kde může EU získat důvěryhodnost a zviditelnit svoji

¹³⁷ *EU voice at the UN General Assembly* [online]. Europa-eu-un.org, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://europa-eu-un.org/articles/en/article_10999_en.htm>

¹³⁸ *General Assembly designates friendship day and grants EU higher participation status* [online]. Un.org, 3. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=38261&Cr=general+assembly&Cr1>>

¹³⁹ *Statement by EU Council President Van Rompuy on the participation of the EU in the work of the UN* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10996_en.htm>

¹⁴⁰ *UN General Assembly votes to give EU greater rights to participate in its work* [online]. Xinhuaet.com, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-05/04/c_13857461.htm>

¹⁴¹ MARCHESI, Daniele. The EU Common Foreign and Security Policy in the UN Security Council: Between Representation and Coordination In *Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, Brugge: Vol. 3, 2008, s. 18-19.

zahraniční politiku.¹⁴² Delegation EU tvoří jakýsi administrativní aparát pro získávání důležitých informací pro EU. Jejich role je důležitá, bohužel ale i zde funguje jakási roztržičnost v zastupování EU.

Výzkumná otázka narážela na fakt společného vystupování členských států EU. Mnou stanovená hypotéza tvrdila, že pouze společné a jednotné hlasování členských států EU ve VS může upevnit pozici EU jako mezinárodního aktéra na půdě mezinárodní organizace. Z informací, které jsou v této kapitole uvedeny, lze jen potvrdit, že jednota mezi státy EU při hlasování na půdě VS panuje. Jeden z výsledků koordinace zahraničních politik členských států EU je také přijetí rezoluce A/65/276 v roce 2011, která zlepšila spolupráci EU s OSN. Nyní může Vysoký představitel nebo předseda Evropské rady předkládat návrhy a změny dohodnuté členskými státy EU. Nicméně před touto rezolucí a de facto i po ní, je Vysoký představitel vzácně pozván členskými státy EU na jednání VS a dokonce je vyloučen z jednání RB, které probíhají za zavřenými dveřmi.¹⁴³ Tímto se dostávám k RB, kde ona spolupráce členských států je spíše výjimečná. Zde hraje Francie a Velká Británie určité vyjednávače ze strany EU a ne vždy jsou ochotny ustoupit od svých národních pozic. Ostatní nestálí členové, kteří jsou členy EU, se snaží informovat své evropské členy o všech jednáních, které se odehrávají v RB. EU samozřejmě nejvíce preferuje ono stálé místo v RB pro samotnou EU, této možnosti se budu věnovat v následující kapitole.

¹⁴² MARCHESI: *The EU Common Foreign and...*, s. 24.

¹⁴³ Tamtéž, s. 12.

5. EU a reforma Rady bezpečnosti OSN

Poslední kapitola se bude zabývat možnostmi, která je sice pro některé členské státy nevhodná, pro jiné nepřipustná a pro některé je to jediná volba. Myšlenka na stálé místo EU v RB není zase tak nereálná, SZBP funguje a mohla by tímto krokem být ještě více podpořena. Také vzestup regionalizace, jakožto přihlížení k podmínkám a zájmům celků, by měl být reflektován v nově reformované OSN, respektive RB. Ovšem na druhou stranu je zde hodně negativních ohlasů a názorů na tento krok. Ať už je to samotná OSN, která je v současnosti pouze organizací států, nebo to jsou postoje členských států, ať již OSN, nebo EU. Jisté je, že by se tento krok musel promítnout do samotného fungování OSN.

Prvním, čím se budu v této kapitole zabývat, je názor a postoj EU na tento krok, resp. na reformu RB. Podívám se na vznik tohoto návrhu, dále bude věnována kapitola samotné možnosti stálého členství EU v RB, tato kapitola bude mít tři podkapitoly. První se bude zabývat pozitivy a negativy, které může přinést stálé místo EU a druhá a třetí se podívá na názory a postoje dosavadních členů RB a dalších regionálních uskupení, které fungují na půdě OSN. V tomto případě je položena výzkumná otázka následovně: Jaká je reálná možnost zastoupení EU jako regionálního uskupení v RB? I přesto, že Lisabonská smlouva poskytla EU mezinárodněprávní subjektivitu, je stálé členství RB nereálné, především kvůli mezivládnímu charakteru společné zahraniční a bezpečnostní politiky a negativnímu postoji dosavadních stálých členů RB a členů EU (Francie a Velká Británie), které se nehodlají svých postů vzdát. Svoji roli zde také mohou hrát i další regionální uskupení, kterým se nemusí líbit větší evropská moc na půdě OSN. Navíc charakter OSN resp. RB umožňuje zastoupení pouze státům, ne jiným subjektům.

Objevují se obavy z toho, že západní Evropa je v současnosti přereprezentována v RB. Dnes jsou západoevropské státy, které jsou současně členy EU, reprezentovány čtyřmi členy RB – stálými Francií a Velkou Británií a dvěma nestálými členy skupiny Western European Group and Other States. Teoreticky EU může být zastoupena šesti členy v RB¹⁴⁴ a ovlivňovat tak rozhodování RB svojí SZBP.¹⁴⁵ Je to poněkud paradoxní, že Evropa, resp.

¹⁴⁴ Francie a Velká Británie – jako stálí členové, dva státy z Western European Group and Other States, jeden stát z Eastern European Group a Kypr z Asian Group.

¹⁴⁵ OJANEN, Hanna. *The EU and the UN – a shared future*. Espoo: Otamedia Oy, 2006, s. 38.

EU, je v OSN rozdělena do tří skupin. Kontinenty, jako jsou Afrika, Austrálie a Severní a Jižní Ameriky, jsou geograficky oddělené a jasně vymezeny.¹⁴⁶

Nicméně dosažení shody při hlasování ve RB mezi členskými státy je někdy obtížné. Problém spočívá především v čl. 34 odst. 2 Smlouvy o EU, která stanoví, že členské státy RB, Francie a Velké Británie, mají chránit názory členských států EU a harmonizovat svůj postup s ostatními členskými státy EU, pokud jde o oblast týkající se EU. I když tento článek vyzývá Francii a Velkou Británii, aby informovaly ostatní členské státy EU, bránily zájmy EU a jednaly ve shodě, francouzské a britské místo jsou nadále národní a nikoliv evropské. EU je stále i po přijetí rezoluce A/65/276, která zlepšila její postavení v OSN, pouze regionální organizací, která je zde zastoupena svými členskými státy, jelikož pouze suverénní státy mají možnost stát se členem OSN.¹⁴⁷ EU ale ukázala, že je schopna jednotného hlasování v rámci VS, a v praxi se drží společných postojů.¹⁴⁸

I přesto, že nemá EU v RB takový vliv, jaký by chtěla, dělá vše proto, aby se toto změnilo. Spolupráce mezi EU a RB by měla být efektivní a koherentní. Nicméně možnosti a pravomoci této spolupráce jsou omezené vzhledem k tomu, EU nemá ono stálé místo v RB. Dalo by se říci, že role EU v OSN je dvojznačná jako její zájmy. Je zaměřena na efektivní multilateralismus, ale legálně a politicky je omezena v tomto úsilí. Vnímání společných hrozeb může však v budoucnu zvýšit jednotu mezi EU a členy OSN. Nicméně, toto nemusí být dostatečné, protože i tak zde mohou nastat právní a institucionální překážky. Přesto existují faktory, které mohou mít vliv na získání stálého členství EU v RB.

5.1. Postoj EU k reformě Rady bezpečnosti

Již v roce 1993 Německo, které bylo v tomto roce členem RB, se ozvalo s návrhem jednotného místa pro EU v RB. Později, v roce 1997, se snažila Itálie o vytvoření návrhu, který by umožnil rotující členství na regionální úrovni.¹⁴⁹ To by umožnilo Itálii a samozřejmě i dalším členským státům EU, aby dosáhly na členství v RB. Hnací silou v této kampani byl ministr zahraničních věcí Lamberto Dini a italský velvyslanec v OSN Paolo Fulci. Nakonec ale nebyl tento model prosazen.¹⁵⁰

¹⁴⁶ GRAHAM, Kennedy. Towards a Coherent Regional Institutional Landscape in the United Nations, Implications for Europe In *Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, Vol. 1, 2008, s. 27.

¹⁴⁷ Čl. 4 Charty OSN

¹⁴⁸ HILL, Christopher. The European Powers in the Security Council: Differing interests, differing arena, In LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations – Intersecting Multilateralisms*, PALGRAVE MACMILLAN, New York, 2003, s. 52.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 50.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 62.

V roce 1999 Javier Solana, v tehdejší době Vysoký představitel pro SZBP, uvedl, že EU upustila od italského návrhu, který navrhoval rotující členství EU v RB vedle Francie a Velké Británie, a že se budou snažit o jedno stálé místo pro celou EU. Ovšem už tehdy zde byly pochyby o podpoře tohoto záměru. Například USA se vyjádřily, že EU již tak má značné zastoupení v mezinárodních organizacích.¹⁵¹ USA také stály v roce 2005 před velkým rozhodnutím, zda podpořit návrh Německa, tj. G4, na stálé členství v RB.¹⁵² Na druhou stranu, kdyby USA návrh G4 nepodpořily, Německo prohlásilo, že se i nadále bude dlouhodobě snažit o stálé členství EU v RB. V USA existovaly a stále existují dvě skupiny, které tvrdí, že členství Německa v RB je v zájmu USA. První skupina jsou atlantisté, kteří doufají, že přijetím Německa se posílí partnerství USA a EU. Přijetím Německa do RB se tak vyrovná rovnováha v OSN. Druhá skupina jsou neokonzervativci, kteří tvrdí že OSN je nelegitimní a neefektivní, a že vše co se děje okolo se snaží podkopat její účinnost – včetně rozšíření RB.¹⁵³

V průběhu roku 2003 byla na Konventu o budoucnosti Evropy otázka zastoupení EU v OSN široce diskutována v pracovní skupině VIII o vnější činnosti a ve třetí pracovní skupině pro právní subjektivitu. Na konci debaty byl návrh na zřízení stálého místa pro EU v RB zamítnut. Ovšem to neznamená, že by se od tohoto cíle ustoupilo.¹⁵⁴

Po svém jmenování Vysoká představitelka pro SZBP Catherine Ashtonová během svého projevu před Evropským parlamentem odpověděla na otázku italského místopředsedy EP, že nemá zatím žádný názor na případné stálé členství EU v RB. V Evropském parlamentu také zpravodaj pro otázky související s OSN německý liberál Alexander Graf Lambsdorff řekl, že společné místo pro EU není reálné v blízké budoucnosti, ale jako dlouhodobý politický cíl je toto důležitou prioritou EP.¹⁵⁵

V roce 2010 prohlásil německý ministr zahraničních věcí Guido Westerwelle, že vliv EU by se měl v RB zvýšit.¹⁵⁶ Německá vláda znovu potvrdila svůj dlouhodobý cíl – křeslo

¹⁵¹ *European union seeks seat on Security Council* [online]. Independent.co.uk, 18. listopad 1999 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.independent.co.uk/news/world/european-union-seeks-seat-on-security-council-1126996.html>>

¹⁵² Návrh představen v kapitole 3.5.

¹⁵³ VAN OUDENAREN, John. *The German Seat on the UN Security Council: A Tough Call* [online]. Aicgs.org, 7. duben 2005 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.aicgs.org/analysis/c/vanoudenaren040705.aspx>>

¹⁵⁴ MARTINI, Elisabetta. *UN Security Council reform. Current development*. [online]. Iai.it, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai0926.pdf>>

¹⁵⁵ MARTINI, Elisabetta. *Restarting Negotiations for the Reform of the Security Council*. [online]. Iai.it, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai1008.pdf>>

¹⁵⁶ *For Europe, a challenge to make its voice resonate* [online]. Nytimes.com, 13. října 2010 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/10/14/world/europe/14iht-letter.html?_r=2>

pro EU v RB. Současně ale uznala, že EU není připravena fungovat v RB, pokud členské státy EU nebudou nadále vystupovat jednotně.¹⁵⁷

V říjnu roku 2010 se Německo spolu s Portugalskem stalo nestálými členy RB za západní Evropu. Tato volba tak v praxi znamená, že EU má čtyři z patnácti míst v RB. Některé zprávy uvádějí klesající míru vlivu EU ve VS, ovšem právě VS se podílelo na zvolení Německa a Portugalska do RB. EU tak bude buď přímo, nebo nepřímo kontrolovat až třetinu hlasů v RB. Což rozhodně není špatné pro regionální organizaci, která zahrnuje pouze 8% světové populace.¹⁵⁸

5.2. Křeslo v Radě bezpečnosti pro EU

V rámci systému OSN jsou možná tři různá právní postavení, jako člen, dále jako účastník s plnými právy a pozorovatel. Status pozorovatele obecně zahrnuje právo vystupovat na schůzi VS, ale nemá právo zde hlasovat, dále může navrhnout změny, předsedat zasedání nebo vystupovat jako zpravodaj. Přítomen je pouze na formálním setkání a může do schůze zasahovat až po intervenci smluvních států. Účastník s plnými právy má podobná práva jako pozorovatel, jen jsou o něco rozšířená, právem hlasovat však také nedisponuje. Stalo se praxí zahrnovat i vyjádření těchto účastníků při sjednávání smluv pod záštitou OSN a světových konferencí.¹⁵⁹ Řádný člen má samozřejmě všechny práva a povinnosti ze členství vyplývající. EU se z kategorie pozorovatele posunula do kategorie účastníka s plnými právy. Jejím dalším cílem je evidentně stát se řádným členem.

Pro ilustraci, vycházím z předpokladu, že je více než pravděpodobné, že politika EU v oblasti SZBP zůstane čistě mezivládní. Tento mezivládní způsob rozhodování ale může v konečném důsledku EU uškodit, neboť už vznikají i jiné regionální organizace, které se nebojí upřednostnit nadnárodní zahraniční spolupráci před čistě mezivládní. Naopak členské státy EU by tak měly vidět zisk, který jim stálé křeslo v RB může přinést. V případě stálého zastoupení EU v RB mohou všechny státy EU de facto mluvit a rozhodovat o budoucím jednání a případném postupu RB. Zatím rozhodují pouze členové RB; v případě EU by tak mohlo všech 27 členských států zasahovat do dění v RB a nemusely by čekat, až budou zvoleni do RB.

¹⁵⁷ MARTINI: *UN Security Council...*, s. 8.

¹⁵⁸ *EU Increases Representation on U.N. Security Council* [online]. Weeklystandard.com, 15. října 2010 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <http://www.weeklystandard.com/blogs/eu-increases-representation-un-security-council_508776.html>

¹⁵⁹ GSTÖHL: *Patchwork Power Europe...*, s. 11-12.

Jakékoliv změny v zastupování EU v RB budou však obtížné, protože by vedly k redistribuci moci v rámci EU. Některé členské státy by tímto získaly a jiné ztratily.¹⁶⁰ Domnívám se, že silní členové EU, Francie a Velká Británie, budou používat RB jako instituci, která jim vyhovuje, a budou se snažit o zachování nebo dokonce o zvýšení svého výkonu a postavení. Jejich privilegovaná pozice, jakožto státy se stálým členstvím s odpovídajícím právem veta, na jedné straně a ambice ostatních členů EU na straně druhé má dozajista vliv na možnost evropského zastoupení v RB.

Vzhledem k tomu, že členství RB je restriktivní, bude mít EU problém se připojit. Členstvím EU v RB by tak muselo být přepracováno složení a pravidla hlasování. Společné evropské zastoupení v RB by vyžadovalo jednomyslné schválení ze strany členských států EU, což samozřejmě bude komplikovat postoj Francie a Velká Británie.

Členské státy by měly zvážit výhody, které mají z větší mezinárodní role EU. Nevýhodou ovšem je ohrožení jejich vlastních různorodých zájmů. Pokud preference národní suverenity převáží, je stále křeslo pro EU méně pravděpodobné. Pokud ale státy upřednostní větší vliv na mezinárodní politiku, výsledkem může být dohoda. Členské státy EU přijmout společnou zahraniční politiku, pokud užitky převáží nad náklady. Čím společnější budou jejich preference, tím je pravděpodobnější, že EU dosáhne svých cílů.¹⁶¹

Evropští poslanci 11. května 2011 hlasovali ve věci vlastního zástupce EU v RB. Někteří poslanci však tento návrh odsuzovali, tvrdili, že EU tímto krokem zachází až příliš daleko. Viděli nedostatek jednoty v některých věcích, na kterých se členské země nemohou dohodnout, ať už to byla například situace v Libyi.¹⁶² Objevily se dokonce hlasy o tom, že způsob, jakým se EU ubírá, neodpovídá její koncepci. Odvolávaly se na Monetovy myšlenky, že EU se má pomalými krůčky ubírat směrem k většímu sjednocení a spolupráci. Ovšem jedno stálé místo EU v RB by byl příliš velký skok dopředu.¹⁶³

Podle mě je nutné, aby členské státy EU uznaly určité důvody pro zastoupení EU v RB. Prvním je dle mého názoru to, že reprezentativnější RB nemusí být nutně větší. Druhým důvodem může být to, že větší zastoupení Evropy v RB nemusí zahrnovat více evropských států. Některé integrační hlasy v Evropském parlamentu volají po stálém místě

¹⁶⁰ GSTÖHL: *Patchwork Power Europe...*, s. 23.

¹⁶¹ KLAVINA, Marina. *The European Union at United Nations Security Council*. Bachelor thesis, Date of submission: 01.09.2009, The Netherlands s. 8.

¹⁶² *EU to ask for UN Security Council seat* [online]. Rt.com, 11. května 2011 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://rt.com/news/eu-un-security-council-representative/>>

¹⁶³ *MEPs split over possible UN Security Council seat* [online]. Theparliament.com, 16. květen 2011 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.theparliament.com/latest-news/article/newsarticle/meps-split-over-possible-un-security-council-seat/>>

pro EU co nejdříve s cílem posílit vliv EU ve světě prováděním promyšlené a efektivní zahraniční a bezpečnostní politiky.¹⁶⁴ Stálé členství EU v RB má dva scénáře.

První možností je sdílení suverenity v zahraniční a bezpečnostní politice. V tomto případě by se Francie a Velká Británie vzdaly svého stálého členství ve prospěch členství EU.¹⁶⁵ Členské státy EU by se tak vzdaly svých národních míst. Členské státy RB, zejména ty stálé, by musely v tomto případě vidět přínos, který by jim toto uspořádání poskytlo. Neboť právě jejich souhlas je potřeba ke změně Charty OSN. Druhou možností je přidání stálého místa EU vedle místa francouzského a britského a vyhnout se tak konfliktu mezi těmito státy a EU, tak by si tyto dva státy zachovaly zvláštní postavení a suverenitu.¹⁶⁶

První možnost je podle mnoha akademiků považována za utopistickou. Francie a Velká Británie se pravděpodobně svého stálého místa nevzdají. Výsad a pravomocí, které jim jejich aktuální nastavení RB dává, se nezbaví kvůli EU. Zvláště Velká Británie není nakloněna ztrátě své suverenity v RB. Velká Británie chce být ubezpečena, že SZBP nenaruší jejich schopnost provádět vlastní nezávislou zahraniční a bezpečnostní politiku.

Proto také Francie a Velká Británie vidí v podpoře návrhu G4 možnost jak legitimovat svá vlastní místa. Německo, které by se při podpoře návrhu G4 dostalo mezi stálé členy RB, má také velkou podporu ze strany jiných zemí EU včetně Rakouska, České republiky, Řecka, Lotyšska a Portugalska.¹⁶⁷ Na druhou stranu Itálie a Španělsko viditelně podporují stálé členství EU. Hlavně Itálie se vrhla do zuřivé kampaně proti stálému členství Německa.¹⁶⁸ Itálie tím sleduje vlastní cíle, kdy nechce zajistit Německu větší pravomoci v OSN, a proto raději dává najevo svoji podporu stálého členství EU. Nechce předat pravomoci pouze další zemi v Evropě a radši volí vliv celé EU. Itálie udělá vše pro to, aby zajistila, že rozšíření RB nevyústí ve vznik nových stálých míst.¹⁶⁹ Nicméně pozorovatelé v roce 2005 poznamenali, že většina členských států EU by přijala návrh G4.¹⁷⁰

Kromě toho zde jsou ještě otázky institucionálního uspořádání. Je důležité podotknout, že členské země EU nejsou členy jedné regionální skupiny s ohledem na volby do orgánů

¹⁶⁴ *European Parliament recommendation to the Council of 25 March 2010 on the 65th Session of the United Nations General Assembly* [online]. Europa.eu, 25. březen 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2010-0084>>

¹⁶⁵ KLAVINA: *The European Union...*, s. 19.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 20.

¹⁶⁷ *Security Council Reform – An Overview of Member States' Positions* [online], Centerforunreform.org, 8. prosince 2008 [citováno de 28. ledna 2012]. Dostupné na <<http://www.centerforunreform.org/node/377>>

¹⁶⁸ HILL: *The European Powers...*, s. 57.

¹⁶⁹ HANNAY, David. Effectiveness and ineffectiveness of the UN Security Council in the last twenty years: A European perspective. In *The European Union and the reform of the United Nations*. Rome: Istituto Affari Internazionali, 2009, s. 9-10

¹⁷⁰ JØRGENSEN: *The European Union...*, s. 50-51.

OSN. Některé z nich jsou ve skupině Western European and Other States Group, některé v Eastern European Group a Kypr patří do Asian Group.¹⁷¹ Na půdě VS sice proběhla diskuze, zda by neměly být dosavadní regionální skupiny reformovány a v rámci této reformy by se všechny státy EU měly dostat do stejné regionální skupiny.¹⁷²

Co by se stalo se třemi nestálými místy, které má v současnosti skupina Western European and Other States Group a Eastern European Group? A kdo vůbec bude reprezentovat EU? Bude mít EU kolektivní právo veta? Pokud by Velká Británie a Francie opustily svá místa a EU by se stala stálým členem RB, jedno stálé místo v RB by pak bylo k dispozici a mohlo by být přiděleno africké skupině, která má v současnosti největší podporu ze strany VS.¹⁷³ Tři nestálá místa, která pocházejí ze skupin Western European and Other States Group a Eastern European Group by tak mohla připadnout evropským nečlenům EU, Africe a Asii nebo Latinské Americe. Zda toto přinese mnohem spravedlivější geografické rozdělení míst a účinnost v RB, musí být posouzeno dalšími výzkumy. Tímto ale může získat EU podporu právě v těchto regionech, které by si stálým členstvím EU jediné pomohly a polepšily. Tato situace by vyžadovala nalezení vnitřního mechanismu skupin Western European and Other States Group a Eastern European Group, aby členové EU nebyli voleni jako nestálí členové RB a aby se tak předešlo konfliktu v reprezentaci.

Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost a po rezoluci A/65/276 Vysoký představitel pro SZBP může zastávat funkci pozorovatele v OSN, pouze ale ve VS. Byl by i Vysoký představitel zástupcem EU v RB? Také rozšíření práva veta na nové členy bude věc, kterou například USA a Rusko nebudou podporovat.¹⁷⁴ Vzhledem k tomu, že stálé místo pro EU by zvýšilo prestiž Evropy v RB, nabízejí se otázky pro následný výzkum, zda by vliv EU vyvážil určitou hegemonii USA.

V případě, že by se členské státy EU dohodly za cenu kompromisu na jednotném členství EU, nemuselo by to stačit. EU se buď bude muset stát federací, nebo Charta OSN bude muset být změněna tak, aby bylo možné vstoupení nadnárodních nebo regionálních organizací do OSN. Kdyby výhody společného evropského zastoupení převážily nad ztrátou suverenity, mohlo by se toto stát skutečností. Například pokud by Itálie viděla své šance na zvýšení síly a zlepšení své bezpečnostní pozice v podpoře jednoho stálého místa

¹⁷¹ GSTÖHL: *Patchwork Power Europe...*, s. 13.

¹⁷² FARRELLI: *EU Representation and...*, s. 42.

¹⁷³ Pro stálé členství některého státu z Afriky se vyslovuje ve Valném shromáždění 80 států.

¹⁷⁴ LAURENTI, Jeffrey. What reinforcement for the Security Council? In *The EU and the UN: Partners in effective multilateralism*. Paris: Institut for Security Studies, Chailot Paper, June 2005, s. 75.

pro EU, ostatní státy EU by ji mohly následovat. Zatím ale Itálie podporuje stálé místo EU spíše jako určitý protest proti kandidatuře Německa. Jiní členové EU zase nevidí v jednotném zastoupení takové výhody.

Druhou možností je dodatečné stálé místo EU vedle britského a francouzského.¹⁷⁵ To by ale vyvolalo nepoměrnost evropského zastoupení a znevýhodňovalo by to jiné oblasti jako např. Afriku. I když by Francie a Velká Británie s tímto souhlasila, dovedu si představit, že ostatní státy EU by byly proti. Především je zde SZBP. Ta by tímto ztratila význam, kdyby něco jiného prezentovaly dva státy EU a něco jiného ostatní členové EU. Druhou otázkou je, zda by s tím souhlasili ostatní stálí členové RB. Možnost zastoupení EU je pořád realističtější, než místa pro EU, Francii a Velkou Británii. Tato možnost by také akorát posílila dosavadní postavení těchto dvou států, které mají svým členstvím v RB zajištěn určitý významnější status v zahraniční politice EU. Nepřímo si tak mohou diktovat podmínky, za kterých budou vystupovat na půdě RB a prezentovat postoj EU.

5.2.1. Pro a proti

Touto podkapitolou se budu snažit věcně zachytit hlavní argumenty pro a proti jednotnému stálému místu EU v RB. Tyto argumenty jsou mé vlastní, ovšem jsou podpořeny odbornými publikacemi a články. V pěti hlavních bodech se podívám na to, co může pomoci, či případně uškodit EU v jeho cíli o stálé členství v RB.

Regionální vs. státní mocnost

Stálé členství Francie a Velké Británie je postaveno na skutečnosti, že tyto dva státy byly na počátku OSN velmoci a vítězové druhé světové války. Nicméně, globální rovnováha sil se od té doby výrazně posunula. Prestiž Francie a Velké Británie poklesla a zároveň EU se stala významným hráčem na mezinárodní scéně. EU je jedním z největších světových obchodních bloků, má největší HDP a představuje v současnosti téměř půl miliardy lidí. Tento argument hovoří jasně pro stálé členství EU v RB, to by tak odpovídalo novému rozložení sil. Zvýšila se také úloha regionálních a subregionálních organizací v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti, čemuž je třeba věnovat více pozornosti a podpory ze strany OSN, než tomu bylo doposud.¹⁷⁶ Úspěchy evropských regionálních organizací a v posledních letech aktivity Africké unie a Unie jihoamerických národů prokázaly, že potenciál regionálních organizací se nesmí podceňovat.¹⁷⁷

¹⁷⁵ KLAVIDA: *The European Union at...*, s. 20.

¹⁷⁶ GRAHAM: *Towards a Coherent...*, s. 29.

¹⁷⁷ HANNAY: *Effectiveness and ineffectiveness of...*, s. 11.

Naproti tomu moc Francie a Velké Británie se sice relativně snížila od roku 1945, ale i tak pouze Japonsko a Německo, kromě dosavadních stálých členů RB, je převyšuje ekonomicky. A dokonce Rusko má výrazně menší ekonomiku než oba státy. Francie a Velká Británie také stále patří mezi přední světové vojenské mocnosti, s největším nukleárním arzenálem hned po USA a Rusku. Proti stálému zastoupení EU také stojí to, že EU nemá významné vojenské zázemí, o kterém by se mohlo mluvit a poskytuje tak pouze malou část svých prostředků do celosvětové vojenské obrany. Společně státy EU přispívají asi 38 % do rozpočtu OSN, ale jen necelých 7 % vojenské síly a civilní policie se podílí na mírových misích OSN.¹⁷⁸ Otázkou zůstává, zda Evropská bezpečnostní a obranná politika nezpůsobila, že EU spíše přispívá na vlastní mise, než na mise OSN.

Politická vs. hospodářská unie

EU může fungovat jako hospodářská unie, ale původní cíl byl předejít možné budoucí válce na evropském kontinentu. Ekonomická integrace je pouze prostředkem k dosažení tohoto cíle. Tím, že jsou členské státy ekonomicky závislé jeden na druhém, je pro ně těžší vyhlásit mezi sebou válku. Vzhledem k historickému kontextu může EU přispět svými znalostmi a zkušenostmi o tom, jak použít tzv. soft power v kontextu zahraniční politiky.¹⁷⁹ Toto jasně hovoří ve prospěch stálého zastoupení EU v RB.

Na druhou stranu EU může být ekonomickou mocností a může koordinovat zahraniční vztahy v souvislosti s vnější hospodářskou politikou, ale v jádru je stále omezena jako hospodářská unie mezi členskými státy, ne jako politická unie. Většina ze zakládajících smluv a denní práce institucí se zaměřuje na vytváření a udržování jednotného trhu, nikoliv na vytvoření zahraniční a vojenské politiky. Členství EU v RB, instituci, která vytváří zahraniční a vojenskou politiku, je nepochopení toho, co EU měla být.

Společná vs. národní zahraniční politika

Až doposud členské státy EU nikdy nebyly schopny koordinovat svou zahraniční politiku efektivně. To vedlo k rozdílným pozicím vůči např. Rusku nebo Číně a dalším státům. Stálým místem v RB by EU dala členským státům jasný podnět k harmonizaci této politiky. Také by to prohloubilo evropský závazek mezinárodních mírových misí, které v současnosti rozdělují členské státy EU. Příkladem může být nedávná situace v Libyi, kdy

¹⁷⁸ HILL: *The European Powers...*, s. 67.

¹⁷⁹ JONES, William. J. European Union Soft Power: Cultural Diplomacy and Higher Education in Southeast Asia In *Silpakorn University International Journal*, Vol. 9-10, 2009-2010, s. 42-70.

Velká Británie a Francie byly pro zřízení bezletové zóny nad Libyí, naproti tomu Německo se zdrželo hlasování.¹⁸⁰

Na druhou stranu členské státy EU neharmonizovaly své zahraniční postoje především proto, že mají v mnohém odlišné zájmy. Například politika Německo – Rusko je odlišná od politiky Francie a Velké Británie, natož od Polska. Také Francie a Velká Británie mají zkušenosti z velkých říší a dekolonizace jim dala širší mezinárodní perspektivu. Proto stálé křeslo pro EU v RB nezmění nic na zahraniční politice těchto států, na druhou stranu je může prosazování jednotné zahraniční politiky poškodit. Sjednocení politiky 27 států bude vždy složité a její koordinace musí být sledována především evropskými institucemi, jako jsou Evropská komise a Rada EU. Konečně pouze členské státy mají v současnosti rozhodovací pravomoc v OSN.¹⁸¹

Legitimita vs. praxe

Dalším argumentem pro stálé zastoupení EU v RB je, že Francie a Velká Británie by neměly lpět na svých stálých místech. Zvýšené riziko války a jiných konfliktů může být způsobeno tím, že hlavní mocnosti nemají legitimní prostor pro diskuzi o svých zájmech. Jejich hlavním zájmem by měl být stabilní svět, který je možný pouze prostřednictvím legitimacy RB. Francie a Velká Británie by měly být ochotny se vzdát svého práva veta ve prospěch větších cílů. Zatím považuje Velká Británie a Francie národní zájmy za důležitější než společnou politiku EU.¹⁸²

I když se argumenty pro reformu RB zdají být naprosto logické v teoretické rovině, v praxi nemohou nikdy fungovat. Velká Británie a Francie mají právo veta, což znamená, že mohou pozastavit jakoukoliv reformu RB, která není v jejich zájmu a ztráta trvalého členství je rozhodně proti jejich zájmům. Zároveň by stálé členství EU mohlo mít výrazný dopad na systém OSN. Národně-státní systém OSN by v případě stálého členství EU čelil rostoucím regionálním uskupením, které by chtěly také zastoupení. Toto by mohlo vyvolat negativní regionální rivalitu.¹⁸³

Demografický růst vs. malá reprezentace

Je všeobecně známo, že současné nastavení RB postrádá legitimitu a vyžaduje reformu. Velké státy, jako je Japonsko, a rostoucí mocnosti, jako je Brazílie, Jižní Afrika a Indie, si zaslouží uznání a jejich stálé členství v RB poskytne zastoupení mnohem většímu

¹⁸⁰ *EU to ask for UN Security Council seat* [online]. Rt.com, 11. května 2011 [citováno 5. března 2012]. Dostupné na <<http://rt.com/news/eu-un-security-council-representative/>>

¹⁸¹ LAATIKAINEN: *The European Union at...*, s. 9.

¹⁸² Tamtéž, s. 14.

¹⁸³ JØRGENSEN: *The European Union and...*, s. 51.

počtu lidí. V takové formě reformy je mnohem těžší obhájit stálá místa pro Francii a Velkou Británii, dva ve své podstatě podobné západoevropské státy. Měly by spíše souhlasit se zastoupením skrze členství EU.

I tak je reforma RB velmi obtížná, neboť nikdo se nemůže dohodnout na tom, kdo si zaslouží nové pravomoci, jestli by tyto nové státy měly mít právo veta a neexistuje shoda, zda by měl institut stálého členství nadále existovat. Japonsko a Indie se zdají být zřejmými kandidáty na stálé členství, ale proti jejich kandidaturám jsou ostře další asijské země. Dále také Nigérie a Egypt cítí, že mají nárok na stálé místo, jako zástupci afrického kontinentu. Tyto spory nakonec mohou vést k podstatně většímu rozšíření stálého členství, takže pokud by EU převzala místa Velké Británie a Francie, byla by zde mnohem větší pravděpodobnost, že budou evropské zájmy přehlasovány.

5.2.2. Postoje stálých členů Rady bezpečnosti

V této podkapitole se zaměřím na názory a postoje stálých členů RB. Názory těchto států jsou důležité už přinejmenším kvůli tomu, že ke změně Charty OSN, kterou je možno dosáhnout oné potřebné reformy RB, musí dát souhlas právě dvě třetiny VS, přičemž musí s touto změnou souhlasit všichni stálí členové RB. Je zde tedy možnost zablokování procesu, pokud alespoň jeden z těchto pěti států nebude souhlasit se změnou.

Francie je jedním ze stálých členů RB, který podporuje návrh reformy předložené skupinou G4. Samotnou podporu vyslovila Francie již v roce 2005, kdy se tak zařadila po bok dalších 26 států, které tento návrh reformy podporovaly. Od té doby Francie neustále vyjadřuje podporu, především v tom směru, že k rozšíření RB by mělo dojít, a to jak na pozicích nestálých, tak i stálých členů. Rovněž podotýká, že kromě států G4, které by se měly stát stálými členy, by měl být zastoupen také region Afriky. Samozřejmě návrh G4 je pro Francii jako člena EU důležitý, neboť tak v případě Německa jako stálého člena nepřijde o svůj status.¹⁸⁴

Velká Británie, jako druhý evropský stálý člen RB, ale také nestojí pozadu. Svoje stanovisko zakládá především na stejných věcech jako Francie – rozšíření o nové stálé členy, mezi kterými by opět neměly chybět státy G4 a stát z Afriky.¹⁸⁵ Velká Británie podporuje 24 člennou RB, včetně stálého členství Německa a Japonska. Stejně tak

¹⁸⁴ *Security Council Reform – France Onu* [online]. Franceonu.org, leden 2012 [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.franceonu.org/spip.php?article3767>>

¹⁸⁵ *28th Franco-British Summit* [online]. Ambafrance-uk.org, 9. června 2006 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.ambafrance-uk.org/France-UK-Summit>>

podporuje nová stálá a nestálá místa pro rozvojový svět.¹⁸⁶ Oba evropské státy se ale vzhledem k současné situaci vyslovují proti stálému členství EU v RB.

Jako stálí členové RB Velká Británie a Francie jsou povinny dodržovat Chartu OSN, Prozatímní jednací řád RB, ale také mají prosazovat postoje, které si dohodli se svými partnery v EU. Jako klíčoví hráči evropské zahraniční politické spolupráce se přirozeně snaží vyrovnat tlak, který je na ně vyvíjen z obou stran. Možnost stálého zastoupení EU v RB není pro ně jednoduchou záležitostí. Proto se také oba státy snaží v této věci vystupovat společně. Někdy se ale odhalují rozdíly mezi názory těchto dvou států. Situace v Iráku může být posledním příkladem.¹⁸⁷

Ruská federace oznámila nedlouho po předložení reformních návrhů v roce 2005, že podpoří jakýkoliv návrh, který však bude mít největší šanci na úspěch. Na druhou stranu si ale Rusko stanovilo podmínky, že zvýšení reprezentativnosti RB nesmí být na úkor její efektivity. Navrhuje, aby se počet členů pohyboval okolo čísla 20. Další podmínku si Rusko stanovilo, že reformou nesmí být zasažen současný status stálých členů.¹⁸⁸ V dalších projevech v lednu 2008 bylo Rusko již trochu konkrétnější. Označilo za přirozené přání zemí, jako je Indie, Brazílie, Německo, Japonsko, Jižní Afrika a Egypt, aby jejich hlas byl slyšet při řešení klíčových otázek mezinárodní bezpečnosti.¹⁸⁹ Podobně jako Velká Británie a Francie i Rusko pokládá za nevhodné stálé členství EU v RB.

Postoj USA k reformě RB je konzervativní. Především USA dává důraz na to, že reforma nesmí snížit efektivitu RB. V souladu s tímto kritériem také USA požadují pouze skromnější rozšíření členů RB a chtějí vymezit kritéria, která by případný kandidát na stálé členství měl splnit. Kromě standardních podmínek stanovených čl. 23 Charty OSN, by tito kandidáti měli mít pevné závazky k demokracii, lidským právům, nešíření jaderných zbraní a měli by finančně či mírotvorně přispívat do OSN.¹⁹⁰ Otevřenou podporu vyjadřují USA již dlouhodobě pouze Japonsku. K ostatním státům se USA vyjadřují tak, že jejich kandidatura je brána v úvahu, je třeba ale zjistit, aby tyto státy splňovaly ona kritéria.¹⁹¹ Například nevyslovená podpora Bushovy administrativy Německu byla uváděna do

¹⁸⁶ GILLINSONS: *UN Reform 1997-2003*. London: Overseas Development Institute, 2003, s. 5.

¹⁸⁷ HILL: *The European Powers in the...*, s. 53.

¹⁸⁸ *Statement by His Excellency Ambassador Andrey I. Denisov* [online]. Un.int, 12. července 2005 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.int/russia/statemnt/ga/59th/plenary/050712esb.pdf>>

¹⁸⁹ *Russia for UN Security Council Reform – foreign ministr* [online]. Rian.ru, 23. ledna 2008 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://en.rian.ru/russia/20080123/97602972.html>>

¹⁹⁰ *Statement by Alejandro D. Wolff, U.S. Deputy Permanent Representative*. [online]. Un.org, 10. dubna 2008 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/webcast/2008a.html>>

¹⁹¹ *Statement by Ambassador Zalmay Khalilzad, U.S. Permanent Representative*. [online]. Un.org, 12. listopadu 2007 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/webcast/2007.html>>

souvislosti s nesouhlasem Německa na zahájení války v Iráku v roce 2003.¹⁹² Současný prezident USA Obama v dosavadních zprávách neuvedl žádnou změnu a nadále považuje za hlavní kritérium udržení efektivity RB. Nicméně, USA společně s Ruskem, odmítly regionální zastoupení v RB, odvolávajíc se na státní suverenitu, která je nutná pro členství v RB.¹⁹³

Zbývající stálý člen – Čína – dospěl jako jediný k jasnému postoji. V roce 2005 vyslovila Čína nesouhlas s návrhem reformy G4 a se stálým členstvím Japonska. Zdůvodnila to postojem Japonska ke své válečné minulosti. Z tohoto důvodu také Čína podpořila konkurenční návrh zemí *Uniting for Consensus*.¹⁹⁴ V září 2008 se čínský ministr zahraničí vyslovil k reformě v tom ohledu, že Čína kladně hodnotí cestu mírového rozvoje, která byla přijata v Japonsku po druhé světové válce, a že Čína je ochotna vidět, že Japonsko by hrálo větší a konstruktivní úlohu v mezinárodních záležitostech.¹⁹⁵ Toto prohlášení sice nelze pokládat za projev podpory Japonska na stálé členství, ale jde o jasnou změnu čínského přístupu k reformě RB.

5.2.3. Postoje regionálních skupin

Tato podkapitola bude věnována názorům a postavení dalších regionálních organizací. Tyto skupiny představují velký otazník pro EU v její cestě ke stálému členství. Pokud by EU měla dosáhnout na stálé místo v RB, tato regionální uskupení musí otevřeně vystoupit, zdali jsou pro nebo proti. Jejich podpora by mohla být v budoucnu podmíněna jejich vlastním zastoupením v RB. Předně lze argumentovat, že žádná z dalších organizací není tak sjednocená jak politicky, tak hospodářsky, jako je tomu v případě EU, přesto lze najít společné chování a některé organizace si dokonce berou EU za svůj vzor. Nemusí tedy nastat tato možnost během deseti let, ale je možné, že v budoucnu budou i další regionální organizace mít stejný nebo podobný charakter jako EU a může vzniknout kategorie stálých členů na základě rotace uvnitř těchto regionálních uskupení.¹⁹⁶

Africká unie

Návrh reformy Africké unie z července 2005, ve kterém zveřejnila svůj postoj především ke vzniku nových stálých míst, má blíže ke G4 než k UfC. AU chce, aby její

¹⁹² FREISLEBEN: *Reform of the...*, s. 6-7.

¹⁹³ MARTINI: *Restarting Negotiations for the...*, s. 8.

¹⁹⁴ *China against German UN reform plans*. [online]. Dw-world.de, 3. června 2005 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1604275,00.html>>

¹⁹⁵ *China: UN Security Council should be broadened* [online]. Chinadaily.com.cn, 19. září 2008 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-09/19/content_7042902.htm>

¹⁹⁶ KOEHLER, Hans. *The Voting Procedure in the United Nations Security Council*. Studies in International Relations, XVII. Vienna: International Progress Organization, 1991, s. 31.

členové mohli mít dvě stálá místa a pět nestálých míst, kde stálá místa by se přidělovala na základě výběru samotnou AU,¹⁹⁷ zdůraznila však také, že tato místa budou mít spíše národní charakter než regionální.¹⁹⁸ Vzhledem k faktu, že africké země jsou téměř vždy součástí některé intervence ze strany OSN, mají na tuto regionální reprezentaci svým způsobem i nárok.¹⁹⁹ Na druhou stranu, ale panují mezi názory AU a G4 takové rozdíly, které brání prosazení společného návrhu. Mezi ty hlavní neshody patří problém práva veta. AU prosazuje model, kde by noví stálí členové RB měli veškerá práva okamžitě, tedy i právo veta. Skupina zemí G4 však je pro odložení tohoto práva minimálně do doby konání revizní konference. Trvání na právu veta, které si jako základ svého postojů AU odsouhlasila v tzv. Ezulwiniho konsenzu,²⁰⁰ vyvolalo u zemí G4 rozpačité reakce. Na 59. Schůzi VS se tak G4 snažila přemluvit AU, aby z této podmínky ustoupila. Některé africké země jako například Jižní Afrika nebo Nigérie byly ochotné o právo veta diskutovat. Ostatní africké státy ale svolaly mimořádný summit AU, na kterém bylo schváleno rozhodnutí, že AU bude nadále trvat na právu veta pro nové stálé členy rozšířené RB.²⁰¹ Co se týče podpory návrhu reformy ze strany AU, tak z celkového počtu 53 členských zemí AU je pro návrh 50 zemí. Seychely, Svatý Tomáš a Princův ostrov a Západní Sahara se k postoji AU nepřidaly, ale přitom nejsou proti němu.²⁰²

Liga arabských států

LAS je regionální organizací sdružující arabské státy. Vznik je vázán na Pakt Ligy arabských států, který byl podepsán v březnu roku 1945 v Káhiře sedmi arabskými státy – Egyptem, Irákem, Jemenem, Jordánskem, Libanem, Saúdskou Arábií a Sýrií.²⁰³ Současným sídlem je Káhira.

Cíl LAS je především zabezpečit a koordinovat kooperaci svých členů v politické, ekonomické a kulturní oblasti, v roce 1950 nově přibyla koordinace v oblasti společné bezpečnosti. Celkový počet členů je v současnosti 22. LAS je organizace podobná Radě Evropy nebo někdejší Organizaci africké jednoty, především ve zdůraznění politické

¹⁹⁷ MIKHAILTCHENKO: *Reform of the Security Council...*, s. 4.

¹⁹⁸ MARTINI: *UN Security Council...*, s. 5.

¹⁹⁹ MARTINI: *Restarting Negotiations for the...*, s. 8.

²⁰⁰ *The Common African Position on the Proposed Reform of the UN: "The Ezulwini Consensus"* [online]. Responsibilitytoprotect.org, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.responsibilitytoprotect.org/files/AU_Ezulwini%20Consensus.pdf>

²⁰¹ FREISLEBEN: *Reform of the Security...*, s. 7.

²⁰² *Security Council Reform – An Overview of Member States' Positions*. [online]. Centerforunreform.org, 8. prosince 2008 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.centerforunreform.org/node/377>>

²⁰³ *Pact of the League of Arab States, March 22, 1945* [online]. Yale.edu, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp>

spolupráce. Bohužel LAS se nepodařilo zlepšit regionální kooperaci států, ani potlačit politické a ekonomické rozdíly svých členů.

LAS také poukazuje na diskuzi ohledně regionálního zastoupení, které by Liga také chtěla. I přesto, že LAS tvrdí, že by arabské zastoupení mělo být v jakékoliv budoucí RB, toto není nijak zdůvodněno v Chartě OSN, nesporně je to ovšem zdůvodnitelné v současném 21. století.²⁰⁴

CARICOM

Karibské společenství (CARICOM) je tvořeno 15 státy Karibiku. Pět zámořských území Velké Británie má status přidružených členů.²⁰⁵ Úkolem a cílem této organizace je upevňovat společné vazby mezi členskými státy a napomáhat k ekonomickému a sociálnímu rozvoji karibské oblasti.

CARICOM byl založen 1. srpna 1973, kdy byla podepsána ustanovující smlouva z Chaguaramas. Prvními členy byly Trinidad a Tobago, Barbados, Jamajka a Guyana. CARICOM navázalo na Západoindickou federaci, která sdružovala anglicky mluvící státy v Karibiku.²⁰⁶ Mezi společné projekty CARICOM patří podobně jako v EU společný jednotný trh, celní unie a měnová unie, dále pak pas a víza.

Jak již bylo řečeno dříve, CARICOM bylo proti dnešnímu lepšímu postavení EU v VS. Panoval zde strach z možné větší síly evropského bloku na půdě OSN. CARICOM je zejména znepokojen tím, že by toto evropské zastoupení mělo negativní dopady na region v procesu globalizace.²⁰⁷ Ovšem nakonec povolilo kvůli možnému budoucímu přisouzení stejných pravomocí.

Unie jihoamerických národů

Unie jihoamerických národů (UNASUR) je mezinárodní organizací, která spojuje dvě již existující uskupení, a to Mercosur (sdružení volného obchodu mezi některými státy Jižní Ameriky) a Andské společenství národů (celní unie některých států Jižní Ameriky). UNASUR přiznává, že její vzor je EU.²⁰⁸ Zakládací smlouva UNASUR byla podepsána

²⁰⁴ MARTINI: *Restarting Negotiations for the...*, s. 7.

²⁰⁵ CARICOM Member states [online]. Caricom.org, [citované 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.caricom.org/jsp/community/member_states.jsp?menu=community>

²⁰⁶ The original treaty [online]. Caricom.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.caricom.org/jsp/community/original_treaty.jsp?menu=community>

²⁰⁷ CARICOM, the European Union and International Linkages in External Trade Negotiations [online]. Acp-eu-trade.org, 28. března 2002 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://acp-eu-trade.org/library/files/Gonzales%20-%202004-02%20Caribbean-EU%20Relations.pdf>>

²⁰⁸ Unasur, looking at the EU, freezes project for common currency and central bank [online]. Mercopress.com, 13. červen 2011 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://en.mercopress.com/2011/06/13/unasur-looking-at-the-eu-freezes-project-for-common-currency-and-central-bank>>

23. května roku 2008 v Brasílii při konání třetího summitu nejvyšších představitelů států.²⁰⁹ Hlavním sídlem je Quito v Ekvádoru.

Podobně jako EU i UNASUR již překročila regionální oblast a proměnila se v organizaci globálního významu, jejíž členské země se snaží o překonání sociálně-ekonomické odlišnosti, sociální začleňování a posílení suverenity a nezávislosti států. Také dne 22. října 2011 obdržela ze strany OSN status pozorovatele ve VS.²¹⁰ Z tohoto můžeme usuzovat její podporu EU v cíli jednotného stálého členství v RB, neboť jako i další regionální organizace v tomto vidí budoucnost nového regionálního zastupování v zreformované RB.

5.3. Závěr ve vztahu k třetí výzkumné otázce

Tato kapitola byla věnována možnosti EU na jedno stálé místo v RB. Můžeme hned z počátku říci, že existuje spousta důvodů k tvrzení, že vyhlídka na společnou reprezentaci EU v RB je mizivá. Přesto se zvyšuje úsilí ze strany členských států EU o tuto možnost, především zde probíhá snaha o přizpůsobení řady zvyklostí a ustanovení s jasným cílem posílit postavení EU v RB.²¹¹ Lze to vidět i v reakcích na tuto možnost. Evropský parlament o této možnosti jedná jako sice o dlouhodobém, ale přesto reálném cíli. Ani některé státy se této možnosti nebrání (Německo, Itálie, Španělsko). Problémy zde jsou dva a to za prvé, že v současnosti není umožněno EU, či jiné regionální organizaci, členství v OSN. Změna Charty OSN, která by toto umožnila, je však v nedohlednu. Stálé členské státy toto nepodpoří a jiné členské státy v tom vidí ohrožení evropským blokem. Za druhé by státy EU musely být natolik schopny potlačit své národní zahraniční politiky a vystupovat společně pod jednou zahraniční ideou. Bohužel tady je problém ve strachu z ohrožení státní suverenity, kde zahraniční politika tvoří páteř státu.

Ovšem možné zastoupení EU v RB bez překvapení podporují jiné regionální organizace, které vznikají po vzoru EU. Členstvím EU v RB by tyto organizace získaly nárok na stejné pravomoci jako EU. Tímto krokem by tedy jediné získaly.

²⁰⁹ UNASUR *paso a paso* [online]. Unasur.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.unasur.org/index.php?option=com_content&view=article&id=293&Itemid=341>

²¹⁰ *Unasur receives United Nations Observer Status* [online]. Mercopress.com, 22. října 2011 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://en.mercopress.com/2011/10/22/unasur-receives-united-nations-observer-status>>

²¹¹ MARCHESI: *The EU Common Foreign and...*, s. 10.

6. Závěr

OSN představuje v současném globalizovaném světě organizaci, která by měla být všemi suverénními státy chápána jako určitá stabilizační síla. OSN by měla odvrátit konflikty, které by mohly hrozit ve světě. Je ovšem faktem, že současná OSN je málo pružná a už nemá takovou legitimitu jako na svém začátku. Především za to může RB, orgán OSN, který je klíčový pro udržení světového míru. Na druhou stranu se zde vytvořily regionální uskupení, která vyjadřují stejné hodnoty států sdílejících stejný region. K těmto uskupením EU bezesporu patří. Cílem diplomové práce bylo zjistit, proč je reforma RB tak těžká a co ji brání. Společně s tím jsem zkoumal, zda EU je schopna na půdě OSN vystupovat jednotně a zdali existuje možnost stálého zastoupení EU v RB.

V první části práce se snažím na základě historických zkušeností a faktů přijít na to, proč je reforma zablokována. Během let byly představeny různé návrhy reformy RB. Nenašla se ale ani jedna, která by přišla s vyhovujícím řešením pro potřebnou většinu členských států OSN. Mnou stanovená hypotéza tak potvrdila, že problém představují členské státy OSN, které ve snaze získat nebo alespoň neztratit současnou pozici v OSN, se nevzdají části pravomocí vůči celku. Dalším bodem v mé hypotéze bylo, že státy, které mají na to, aby se staly novými stálými členy, nejsou podporovány ostatními státy, především svými regionálními sousedy. Státy tak chtějí vrátit OSN její legitimitu a uzpůsobit ji současnosti, nikoliv však ve svůj neprospěch. Nejinak tomu je v RB, kde reforma je také velmi komplikovaná a nalezení řešení je v daleké budoucnosti. Možnému rozšíření RB se přiblížil dokument *Bezpečnější svět: naše společná odpovědnost*, který navrhnul dvě možnosti rozšíření RB. Tyto modely se staly základem pro návrhy skupin zemí, které aspirovaly na stálé členy RB. Konkrétními činiteli, kteří reformě brání, jsou také stálí členové RB, kteří si nepřejí zbavit se práva veta a svým způsobem nechtějí vpustit nové státy do takto exklusivního klubu. Tímto ovšem RB ztrácí svoji legitimitu a potřebnou demokratičnost. Ani současnost neukazuje, že by se reforma měla hnout z místa.

Druhá část práce zkoumá postavení EU v OSN, resp. jejich spolupráci. EU je hlavním partnerem OSN, ať se jedná o finanční příspěvky, nebo spolupráci v mírové oblasti. EU vytváří po celém světě delegace EU při OSN a jejich odborných organizacích. Snaží se tak reagovat na informace, které tyto agentury poskytují. Členské státy EU koordinují svůj společný postoj, který poté prezentují na půdě OSN. Především díky schopnosti států EU vyjednávat jako celek se tak posiluje postavení EU na mezinárodní scéně. Hypotéza

přepokládala vysokou soudržnost členských zemí EU v OSN, která je dána nejen členstvím v EU, ale i geografickou polohou a společnou kulturní a politickou historií. Ovšem otázkou je, zda si státy EU spíše necení dosaženého výsledku mezi sebou a je pro ně problém pak dosáhnout stejného výsledku při vyjednávání na půdě OSN. Také funkce VP SZBP a nově zřízená funkce stálého předsedy Evropské rady pomáhají EU vystupovat jednotně a mluví ve prospěch hypotézy. Toto zastoupení na VS dává najevo, že je EU schopna vystupovat za 27 členských států. Kapitola tak potvrdila hypotézu, že zde funguje vysoká míra spolupráce členských států EU v OSN, respektive při hlasování na půdě VS. Jiná situace ale panuje v RB. Domněnka, že Francie a Velká Británie jsou určitými představiteli EU a jednají v jejím zájmu v RB, se nepotvrdila. Francie a Velká Británie vidí v RB především možnost jak prosadit své vlastní národní zájmy. Problém tvoří také již zmíněné týdenní informační schůzky, kdy ostatní členské státy EU se mohou dotázat Francie a Velké Británie na otázky projednávané v RB týkající se EU. Ovšem schůzky RB jsou neveřejné, a proto členské státy EU neví, na co se mají dotázat. Co se týče delegací EU, musím zmínit, že jejich role je důležitá, především k získávání důležitých informací, které mohou pomoci EU při stanovení společného postoje.

Třetí a závěrečná část diplomové práce se zabývala konkrétním propojením EU a RB, tedy možností zastoupení EU v RB. Po reálných argumentech pro a proti stálému zastoupení EU v RB, jsou zde ještě názory stálých členů RB a ostatních regionálních uskupení. Poslední zmíněná skupina je, oproti mnou stanovené hypotéze, po zvážení možného vlivu v RB pro zastoupení EU v RB. Zastoupení by se stalo určitým precedents, který by poté vyžadovaly i další regionální organizace. Možnost úplné revize geografického rozdělení při volbě členů do RB by také nebyla špatná. Ovšem je zde druhá skupina, skupina stálých členů RB, která toto nedopustí. To jen potvrzuje druhou část mé hypotézy o tom, že zde panuje negativní postoj ze strany stálých členů RB. Tyto státy nechtějí připustit, aby za ně rozhodoval někdo jiný (Francie, Velká Británie) nebo aby zde nastoupil jiný, vyšší subjekt, než je stát (Rusko, USA, Čína). Budoucnost je v rukou těchto pěti států. Důležité je, že jejich právo veta znamená pro možné zastoupení EU v RB rozhodující slovo. Poslední část mé hypotézy poukazovala na charakter OSN, který umožňuje zastoupení pouze státům, s tím ovšem souvisí samotná reforma OSN, takže teoreticky v budoucnu bude regionální zastoupení možné.

Nakonec si dovoluji určitou vlastní úvahu k zastupování EU v RB, která by nemusela poškodit stálé členy RB. Ovšem opět by vyžadovala od obou stran, EU i RB, určitou zdrženlivost a ochotu přijmout toto nové uspořádání. Vlastní úvaha je založena na faktu

střídání jednotlivých členských států EU ve funkci předsednictví v Evropské radě. To sice ztratilo po funkci stálého předsedy Evropské rady svoji určitou reprezentativnost, přesto stále funguje. Státy se střídají po půl roce; trojice států, které jsou za sebou, vždy konzultují společné záležitosti, kterým se bude předsednictví věnovat. Lze tedy říci, že zde panuje určitá jeden a půl roční stálost v zahraniční politice. Jeden z těchto tří států by tak rok a půl zastupoval EU v RB. Každý rok a půl by se toto stálé místo střídalo. EU by tak měla v RB jedno místo, ale konzultace a následná jednání by byla projednána těmito třemi státy, které by byly ve funkci předsednictví. Koordinace by samozřejmě neustále probíhala se všemi státy EU, tyto tři vybrané státy by ale měly možnost posledního slova. Nakonec by tento jeden vybraný stát prezentoval postoj EU v RB. Ostatní stálí členové RB by toto nemuseli brát jako ohrožení svých pozic, Francie a Velká Británie by sice musely opustit své pozice, ale jednou za čas by se mohly stát opět stálými členy RB. Také by tento vybraný stát EU musel představovat právě postoj EU, neboť by na něj tlačilo 26 států (27 po přistoupení Chorvatska) a neměl by jako v případě Francie a Velké Británie možnost v RB obrátit se na podobného člena s možností obhajovat národní zájmy. Tato úvaha samozřejmě vyžaduje daleko větší rozpracování a další výzkum v rámci společného vystupování EU.

7. Resumé

This thesis deals with the reform of the Security Council and the possibility of the EU to be a permanent member of the Security Council. This option has been going on since the 1990. That of course is related to the ongoing reform of the UN Security Council expansion, which at present does not allow entities other than states to be members of the UN, let alone members of the Security Council. In connection with the subject I set three research questions and three hypotheses. Each chapter, except the first, which is a certain theoretical anchoring of my work, addresses one research question to confirm or disprove my hypothesis set.

Chapter that focuses on the EU as a potential international player is to embody the theoretical work. If considering the EU membership in the Security Council, you must first determine the impact of EU on the international scene. At present, it has already broken, but at the beginning, it was only sovereign states, which could enter into international relations. Later this concept was broken and it was stated that the subject of international relations may be the subject that meets three criteria - presence, opportunity and ability. Chapter itself analyzes whether these three criteria has the EU.

To understand the current situation, I came up with the first research question that seeks to answer why the reform of the Security Council is blocked. Hypothesis comes from the fact that members of the UN, sovereign states, are too nationally based and their desire to be a member of the Security Council is counterproductive.

UN-EU cooperation is discussed in the following chapter. It is essential to look at the relationship of the UN and the EU, because only if there is the active co-operation, the possibility of a permanent EU representation is discussable. Chapter analyzes in detail the relations between the EU and the UN since the beginning of the UN. This is the foundation for the second research question that examines whether individual EU states act together and vote in the UN. The hypothesis states that not only geography, but also cultural and political nature of the EU member states plays a role, and therefore the EU always tries to consolidate its position on foreign policy. Another point of this chapter, the EU Delegations are set up mainly to provide information on specialized UN bodies. This information is important to establish a common EU position at the UN.

The final part of this thesis is dedicated to EU membership in the Security Council. I am trying to point out possible approaches to this issue. I offer here a number of pros, but

also considers the permanent membership of the EU in the Security Council, there is also taken into account approach of the other permanent members of the Security Council and the views and comments of some large regional organizations, which were built on similar principles as the EU. The research question was concerned with the possibility of inappropriate representation of the EU in the Security Council. The hypothesis is set on the fact, that UN itself not allows the regional organizations to be members. Of course this is not the only point of controversy on this issue.

The aim of this thesis was to provide an overview of the proposals and options for reform of the UN, then point out the very close cooperation between the EU and the UN and the related possibility of a permanent EU representation in the Security Council. The topic of EU membership in the Security Council proved to be important, but as unrealistic because of the current status of Security Council. Proposals for reform of the UN existed, but only the future indicates whether Security Council understanding has shifted from states to the larger multinational entities. I believe that this work achieved its goal of providing a sufficiently detailed analysis of the possible permanent membership of the EU in the Security Council.

8. Použitá literatura a zdroje

8.1. Primární prameny

8.1.1. Dokumenty OSN a EU

- *Charta Organizace spojených národů* [online]. [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/aboutun/charter/>>
- 18. Schůze Valného shromáždění ze dne 17. prosince 1963: A/RES/1991(XVIII)[A-B] *Question of equitable representation on the Security Council and the Economic and Social Council*
- 50. Schůze Valného shromáždění ze dne 13. září 1996: A/50/47 *Report of the Open-Ended Working Group on the question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council*
- 51. Schůze Valného shromáždění ze dne 8. srpna 1997: A/51/47 *Report of the Open-Ended Working Group on the question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council*
- 58. Schůze Valného shromáždění ze dne 23. září 2003: A/58/PV.7
- 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 2. prosince 2004: A/59/565 *A more secure world: Our shared responsibility*. [online]. [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/secureworld/report.pdf>>
- 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 21. července 2005: A/59/L.68 *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters*
- 59. Schůze Valného shromáždění ze dne 6. července 2005: A/59/L.64 *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters*
- 60. Schůze Valného shromáždění ze dne 17. března 2006: A/60/L.49 *Proposal on Improving the working methods of the Security Council*
- 61. Schůze Valného shromáždění ze dne 14. září 2007: A/61/47 SUPP *Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and*

Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council

- 61. Schůze Valného shromáždění ze dne 14. září 2007: A/61/47 SUPP *Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council*
- 62. Schůze Valného shromáždění ze dne 15. září 2008: A/62/47 *Report of the Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in the Membership of the Security Council and Other Matters related to the Security Council*
- Rezoluce Valného shromáždění ze dne 11. prosince 1992: A/RES/47/62 *Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council*
- Rezoluce Valného shromáždění ze dne 24. října 2005: A/RES/60/1 *World Summit Outcome*
- Rezoluce Valného shromáždění ze dne 11. října 1974: A/RES/3208(XXIX) *Status of the European Economic Community in the General Assembly*
- Rezoluce Valného shromáždění ze dne 10. května 2011: A/RES/65/276 *Participation of the European Union in the work of the United Nations*
- *SG/A/857 Press Release* [online]. Un.org, 4. listopadu 2003 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sga857.doc.htm>>
- *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii*
- *Single European Act*
- *European Union coordination in the United Nations Framework*, zpráva přijatá Radou 10. dubna 1995

8.1.2. Prohlášení, tiskové zprávy

- *Main Bodies UN*. [online]. Un.org, [citováno 14. Ledna 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/mainbodies/index.shtml>>
- *Dumbarton Oaks and Yalta*. [online]. Un.org, 13. července 2005 [citováno 15. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/aboutun/charter/history/dumbarton.shtml>>
- *Membership in 2012* [online]. Un.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/sc/members.asp>>

- *Members and terms of reference of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change*. [online]. Un.org, [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/secureworld/panelmembers.html>>
- *World Economic and Financial Surveys*. [online]. Imf.org, duben 2008 [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/01/weodata/groups.htm#af>>
- *Statement by H.E. Sheikha Haya Rashed Al Kalifa, the President of the UN General Assembly*. [online]. Un.org, 8. února 2007 [citováno 15. srpna 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/ga/president/61/statements/statement20070208.shtml>>
- *Five New Tracks for Security Council Reform; Panama Proposes Transitional Model*, [online]. Reformtheun.org, 14. února 2007 [citováno 25. srpna 2011] Dostupné na <http://reformtheun.org/index.php?option=com_content&view=article&id=195:five-new-tracks-for-security-council-reform-panama-proposes-transitional-model&catid=449:security-council-reform>
- *Report to the President of the GA on the consultations regarding „Question of Equitable Representation on and increase in the membership of the Security Council and other matters related to the Security Council“*, [online]. Un.org, 26. června 2007 [citováno 27. srpna 2011] Dostupné na <<http://www.un.org/ga/president/61/letters/SCR-Report-26June07.pdf>>
- *Statement by H.E. Mr. Thomas Matussek, Permanent Representative of Germany*, [online]. Centerforunreform.org, 10. dubna 2008 [citováno 29. srpna 2011] Dostupné na <www.reformtheun.org/index.php?module=uploads&func=download&fileId=3006>
- *Security Council Reform Debated in General Assembly and Security Council* [online]. Reformtheun.org, 8. září 2008 [citováno 31. září 2011]. Dostupné na <<http://reformtheun.org/index.php/eupdate/4416>>
- *Sarkozy says UN Security Council permanent seat for India possible next year* [online]. Dnaindia.com, 7. prosince 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.dnaindia.com/india/report_sarkozy-says-un-security-council-permanent-seat-for-india-possible-next-year_1478013>
- *Japanese Prime Minister issues call for reform of Security Council* [online]. Un.org, 24. září 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36141&Cr=japan&Cr1=>>>

- *For Europe, a Challenge to Make Its Voice Resonate* [online]. Nytimes.com, 13. října 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/10/14/world/europe/14iht-letter.html?_r=2>
- *Veto power in Security Council must be scrapped, Iran's leader says* [online]. Un.org, 23. září 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=36110&Cr=iran&Cr1=>>>
- *European Union and United Nations* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/fr/article_5013_fr.htm/>>
- *The EU and the UN: The choice of multilateralism* [online]. Europa.eu, 10. září 2003 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0526:FIN:EN:PDF>>
- *A secure Europe in a better world* [online]. Europa.eu, 12. prosince 2003 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>>
- *EU Statement - United Nations Security Council: Debate on the Situation in Afghanistan* [online]. Europa-eu-un.org, 6. ledna 2010 [citováno 29. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.europa-eu-un.org/articles/en/article_9391_en.htm>
- *Description of the European Union Delegation in New York* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_458_en.htm>
- *Staff Directory - European Union Delegation to the United Nations Headquarters in New York* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10427_en.htm>
- *European Union Delegation to the UN in Nairobi* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10429_en.htm>
- *UN Habitat* [online]. Unhabitat.org, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.unhabitat.org/categories.asp?catid=9>>
- *Rozhodnutí Rady o uzavření Úmluvy UNESCO o ochraně a podpoře rozmanitosti kulturních projevů* [online]. Eur-lex.europa.eu, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0678:FIN:CS:PDF>>

- *Delegation to the OECD and the UNESCO in Paris* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://eeas.europa.eu/delegations/oecd_unesco/index_en.htm>
- *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. Fao.org, [citováno 29. prosince 2011] Dostupné na <http://www.fao.org/index_en.htm>
- *European Union - Delegation of the European Union to the International Organisations in Vienna* [online]. Fao.org, [citováno 29. prosince 2011] Dostupné na <http://www.fao.org/index_en.htm>
- *Sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu o zřízení Delegace EU při OSN v Ženevě* [online]. Eur-lex.europa.eu, [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0287:FIN:CS:PDF>>
- *Regional Groups of the United Nations* [online]. Un.org, [citováno 12. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.un.org/wcm/content/site/citizenambassadors/home/thecampaign/contest2010/regional_groups>
- *UN Documents* [online]. Un.org, [citováno 28. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/documents/index.shtml>>
- *Why not a permanent seat for the EU?* [online]. Presseurop.eu, 15. října 2009 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.presseurop.eu/en/content/article/116911-why-not-permanent-seat-eu>>
- *EU voice at the UN General Assembly* [online]. Europa.eu, 4. května 2011 [citováno 1. ledna 2012]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10999_en.htm>
- *Priority EU pro 63. zasedání Valného shromáždění OSN.* [online], Eur-lex.europa.eu, [citováno dne 13. ledna 2012]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:294E:0020:0027:CS:PDF>>
- *General Assembly, in Recorded Vote, Adopts Resolution Granting European Union Right of Reply, Ability to Present Oral Amendments* [online]. Un.org, 3. května 2011. [citováno 31. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.un.org/News/Press/docs/2011/ga11079.doc.htm>>
- *General Assembly designates friendship day and grants EU higher participation status* [online]. Un.org, 3. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na

- <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=38261&Cr=general+assembly&Cr1>>
- *Statement by EU Council President Van Rompuy on the participation of the EU in the work of the UN* [online]. Europa.eu, 12. září 2005 [citováno 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_10996_en.htm>
 - *UN General Assembly votes to give EU greater rights to participate in its work* [online]. Xinhuaet.com, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://news.xinhuanet.com/english2010/world/2011-05/04/c_13857461.htm>
 - *EU wins new powers at UN, transforming global body* [online]. Euobserver.com, 3. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://euobserver.com/24/32262>>
 - *UN votes to give European Union special rights* [online]. Bbc.co.uk, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13276053>> 4 May 2011
 - *EU bude v OSN více slyšet* [online]. Euractiv.cz, 4. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/clanek/eu-bude-v-osn-vice-slyset-008730>>
 - *European union seeks seat on Security Council* [online]. Independent.co.uk, 18. listopad 1999 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.independent.co.uk/news/world/european-union-seeks-seat-on-security-council-1126996.html>>
 - *For Europe, a challenge to make its voice resonate* [online]. Nytimes.com, 13. října 2010 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <http://www.nytimes.com/2010/10/14/world/europe/14iht-letter.html?_r=2>
 - *EU Increases Representation on U.N. Security Council* [online]. Weeklystandard.com, 15. října 2010 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <http://www.weeklystandard.com/blogs/eu-increases-representation-un-security-council_508776.html>
 - *EU wins new powers at UN, transforming global body* [online]. Euobserver.com, 3. května 2011 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://euobserver.com/24/32262>>
 - *EU to ask for UN Security Council seat* [online]. Rt.com, 11. května 2011 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://rt.com/news/eu-un-security-council-representative/>>

- *MEPs split over possible UN Security Council seat* [online]. Theparliament.com, 16. květen 2011 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.theparliament.com/latest-news/article/newsarticle/meps-split-over-possible-un-security-council-seat/>>
- *European Parliament recommendation to the Council of 25 March 2010 on the 65th Session of the United Nations General Assembly* [online]. Europa.eu, 25. březen 2010 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2010-0084>>
- *Security Council Reform – France Onu* [online]. Franceonu.org, leden 2012 [citováno 4. března 2012]. Dostupné na <<http://www.franceonu.org/spip.php?article3767>>
- *28th Franco-British Summit* [online]. Ambafrance-uk.org, 9. června 2006 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <<http://www.ambafrance-uk.org/France-UK-Summit>>
- *Statement by His Excellency Ambassador Andrey I. Denisov* [online] Un.int, 12. července 2005 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <<http://www.un.int/russia/statemnt/ga/59th/plenary/050712esb.pdf>>
- *Russia for UN Security Council Reform – foreign ministr* [online]. Rian.ru, 23. ledna 2008 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <<http://en.rian.ru/russia/20080123/97602972.html>>
- *Statement by Alejandro D. Wolff, U.S. Deputy Permanent Representative.* [online]. Un.org, 10. dubna 2008 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.un.org/webcast/2008a.html>>
- *Statement by Ambassador Zalmay Khalilzad, U.S. Permanent Representative.* [online]. Un.org, 12. listopadu 2007 [citováno dne: 31.3.2009] Dostupné na <<http://www.un.org/webcast/2007.html>>
- *China against German UN reform plans.* [online]. Dw-world.de, 3. června 2005 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <<http://www.dw-world.de/dw/article/0,2144,1604275,00.html>>
- *China: UN Security Council should be broadened* [online]. Chinadaily.com.cn, 19. září 2008 [citováno 3. února 2012] Dostupné na <http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-09/19/content_7042902.htm>

- *The Common African Position on the Proposed Reform of the UN: ‘‘The Ezulwini Consensus’’* [online]. Responsibilitytoprotect.org, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://www.responsibilitytoprotect.org/files/AU_Ezulwini%20Consensus.pdf>
- *Pact of the League of Arab States, March 22, 1945* [online]. Yale.edu, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arableag.asp>
- *CARICOM Member states* [online]. Caricom.org, [citované 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.caricom.org/jsp/community/member_states.jsp?menu=community>
- *The original treaty* [online]. Caricom.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.caricom.org/jsp/community/original_treaty.jsp?menu=community>
- *CARICOM, the European Union and International Linkages in External Trade Negotiations* [online]. Acp-eu-trade.org, 28. března 2002 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://acp-eu-trade.org/library/files/Gonzales%20-%202004-02%20Caribbean-EU%20Relations.pdf>>
- *Unasur, looking at the EU, freezes project for common currency and central bank* [online]. Mercopress.com, 13. červen 2011 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://en.mercopress.com/2011/06/13/unasur-looking-at-the-eu-freezes-project-for-common-currency-and-central-bank>>
- *UNASUR paso a paso* [online]. Unasursg.org, [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <http://www.unasursg.org/index.php?option=com_content&view=article&id=293&Itemid=341>
- *Unasur receives United Nations Observer Status* [online]. Mercopress.com, 22. října 2011 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://en.mercopress.com/2011/10/22/unasur-receives-united-nations-observer-status>>

8.2. Sekundární literatura

8.2.1. Knižní zdroje a odborné texty

- DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál. 2003. 220 s.
- BRETHERTON, Charlotte, VOGLER, John. *The European Union as a global actor*. New York: Routledge, 2006, 273 s.
- MORGENTHAU, Hans Joachin. *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Boston, Mc-Graw-Hill 1993. 658 s.

- SMITH, Karen Elizabeth. *European Union Foreign Policy in a Changing World*. Cambridge: Polity Press 2003. 331 s.
- KNUTSEN, Torbjørn L. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií. 2005. 349 s.
- LUIF, Paul. EU Cohesion in the UN General Assembly. In *Occasional Papers*, Paris: European Union Institute for Security Studies, 2003. 79 s.
- LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations: Intersecting Multilateralisms*. New York: Palgrave Macmillan, 2006. 247 s.
- SVOBODA, Pavel. *Právo vnějších vztahů EU*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010. 246 s.
- JØRGENSON, Knud Erik. *The European Union and International Organizations*. New York: Routledge, 2009.
- OJANEN, Hanna. *The EU and the UN – a shared future*. Espoo: Otamedia Oy, 2006. 54 s.
- KLAVINA, Marina. *The European Union at United Nations Security Council*. Bachelor thesis, Date of submission: 01.09.2009, Dr. A.K. Warntjen, Prof.dr. R.A. Wessel, Westfälische Wilhelms-Universität Münster and University of Twente. The Netherlands. 28 s.
- KOECHLER, Hans. *The Voting Procedure in the United Nations Security Council*. Studies in International Relations, XVII. Vienna: International Progress Organization. 1991. 34 s.
- GILLINSONS, Sarah. *UN Reform 1997-2003*. London: Overseas Development Institute. 2003. 11 s.

8.2.2. Články z časopisů

- FREISLEBEN, Jonas Von. Reform of the Security Council In *Managing Change at the United Nations*, New York, Center for UN Reform Education, 2008.
- SCHLESINGER, Stephen. Can the United Nations Reform? In *World Policy Journal*, Vol. 14, No. 3. 1997 [online]. Mtholyoke.edu, 1997 [citováno 4. února 2012]. Dostupné na <<http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/schles.htm>>
- MIKHAILTCHENKO, Maria. Reform of the Security Council and its implications for global peace and security In *Journal of Military and Strategic Studies*, Fall 2004, Vol. 7, Issue 1.

- WEISS, Thomas. G. The Illusion of UN Security Council Reform. In *The Washington Quarterly*, Autumn 2003, s. 147-161
- CHESTERMAN, Simon. Reforming the United Nations: Legitimacy, Effectiveness and Power after Iraq. In *Singapore Year Book of International Law*, 2006, Vol. 10.
- GSTÖHL, Sieglinde. Patchwork Power Europe The EU's Representation in International Institutions In *Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, Brugge: 2008, Vol. 2. 32 s.
- NOVOSSELOFF, Alexandra. EU-UN Partnership in Crisis Management: Developments and Prospects. In *Policy Papers*, New York: Interational Peace Academy. 2004. 32 s.
- FARRELLI, Maria. EU Representation and Coordination within the United Nations, In LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations – Intersecting Multilateralisms*, PALGRAVE MACMILLAN, New York: 2003. s. 27-46
- LAURENTI, Jeffrey. What reinforcement for the Security Council? In *The EU and the UN: Partners in effective multilateralism*. Paris: Institut for Security Studies, Chailot Paper, June 2005. s. 69-82
- GRAHAM, Kennedy. Towards a Coherent Regional Institutional Landscape in the United Nations, Implications for Europe In *Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, Brugge: 2008, Vol. 1, 34 s.
- MARCHESI, Daniele. The EU Common Foreign and Security Policy in the UN Security Council: Between Representation and Coordination In *Bruges Regional Integration & Global Governance Papers*, Brugge: 2008, Vol. 3, 31 s.
- HILL, Christopher. The European Powers in the Security Council: Differing interests, differing arena, In LAATIKAINEN, Katie Verlin, SMITH, Karen E. *The European Union at the United Nations – Intersecting Multilateralisms*, PALGRAVE MACMILLAN, New York: 2003. s. 49-69
- HANNAY, David. Effectiveness and ineffectiveness of the UN Security Council in the last twenty years: A European perspective. In *The European Union and the reform of the United Nations*. Rome: Istituto Affari Internazionali, 2009. s. 1-13
- JONES, William. J. European Union Soft Power: Cultural Diplomacy and Higher Education in Southeast Asia In *Silpakorn University International Journal*, 2009-2010, Vol. 9-10, s. 42 - 70

8.2.3. Ostatní internetové zdroje

- LAU, Olivia. *United Nations Security Council Expansion: The Efficacy of Small States Under Bipolarity and Uni-Multipolarity*. [online]. Olivialau.org, 2008 [citováno dne 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.olivialau.org/papers/unreform.pdf>>
- MARTINI, Elisabetta. *UN Security Council reform. Current development*. [online]. Iai.it, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai0926.pdf>>
- MARTINI, Elisabetta. *Restarting Negotiations for the Reform of the Security Council*. [online]. Iai.it, [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai1008.pdf>>
- HILL, Christopher. *The European Dimension of the Debate on UN Security Council Membership*. [online]. Ethz.ch, 2005 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=125591>>
- VAN OUDENAREN, John. *The German Seat on the UN Security Council: A Tough Call* [online]. Aicgs.org, 7. duben 2005 [citováno 26. května 2011]. Dostupné na <<http://www.aicgs.org/analysis/c/vanoudenaren040705.aspx>>
- *Security Council Reform – An Overview of Member States’ Positions* [online], Centerforunreform.org, 8. prosince 2008 [citováno de 28. ledna 2012]. Dostupné na <<http://www.centerforunreform.org/node/377>>
- *Security Council Reform – An Overview of Member States’ Positions*. [online]. Centerforunreform.org, 8. prosince 2008 [citováno 3. února 2012]. Dostupné na <<http://www.centerforunreform.org/node/377>>